

DC 442A4
h1c119u

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านนุกระเจด

หมู่ที่ 3 ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวยุริดา พันชมภู

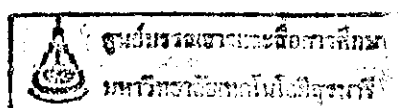
สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-533-140-6

หน้าอนุมัติ

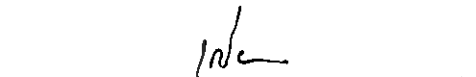
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร. ราชนทร์ โกศลวิตร)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ เกทัชกร ดร.เกรียงศักดิ์ เอี่ยมเก็บ)

(อาจารย์ มงคล พงษ์ชนสถัญญ์)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณะบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

- 9 ต.ค. 2545

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

ยุทธินา พันธ์มณี : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
 กองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
 ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.ราเชนทร์ โกศลวิตร, 234 หน้า

ISBN 974-533-140-6

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด มีวัตถุประสงค์ในการประเมินโครงการ ดังนี้

1. เพื่อทราบกระบวนการจัดตั้งของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด ม.3
2. เพื่อทราบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด ม.3
3. เพื่อทราบความต้องการของสมาชิกในการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
4. เพื่อทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
5. เพื่อสนับสนุนแนวคิด และวิธีปฏิบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
6. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
7. เพื่อทราบทัศนคติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด ที่มีต่อการดำเนินงานของ

กองทุน

โดยมีแนวคิดการประเมินแบบ CIPP MODEL เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีในการประเมิน จากประชากรในหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้เครื่องมือในการประเมิน คือ แบบรายงาน บร.1-12 ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยวิธีการ สัมภาษณ์ประชากร และสมาชิกกองทุน การค้นคว้าข้อมูลมือสองจากแหล่งข้อมูล การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม เพื่อนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบ ระเบียบ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงผลการประเมินบริบทชุมชน ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม ผลการประเมินผลเทคนิค วิธีการทำธุรกิจของผู้กู้ และการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้าน วิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร.ราเชนทร์ โกศลวิตร
  - รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
  - รองศาสตราจารย์ ดร. องค์การ อินทร์มพรรย์
  - อาจารย์ ดร.พัฒนา กิตติอาษา
  - สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำด้านวิชาการ
  - คุณดวงพร ตลอดพงษ์ , คุณสมพันธ์ เกษัชชะ นักพัฒนาชุมชนและเกษตรตำบลชนงพระ
- อำเภอปากช่องทุกท่านที่ให้คำปรึกษา พร้อมให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก
- นายไพบูลย์ ปัญจะ นายอำเภอปากช่อง ที่ให้ข้อมูล, และอำนวยความสะดวก
  - กำนัน ประสงค์ อิ่มจันทิก กำนันตำบลชนงพระ ที่ให้ข้อมูล, และอำนวยความสะดวก
  - ผู้ใหญ่ถนัด พันชมภู ผู้ใหญ่บ้านบุงกระเจด หมู่ที่ 3 ที่ให้ข้อมูล
  - ป้าแฉล้ม น้ำทิพย์ ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ให้ข้อมูล
- โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของหมู่บ้านบุงกระเจด พร้อมข้อมูลสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและอำนวยความสะดวกในทุก ๆ เรื่อง
- คุณแม่ไสว ตาจันทิก ประธานกลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 3 ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์, และอำนวยความสะดวก
  - นายพิทยา ทุนกุล ประธานกองทุนหมู่บ้านบุงกระเจดที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านทุก ๆ เรื่อง , และอำนวยความสะดวก
  - ส.อบต. สมพร หนูเจ๊ก และ ส.อบต. ทรงวิทย์ น้ำทิพย์ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลและแผนที่ตำบลชนงพระ, และอำนวยความสะดวก
  - คุณดาสวาท ตาจันทิก มรรคทายกและไวยวัจกรวัดแก่งกลางดงที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติวัดแก่งกลางดง และอำนวยความสะดวก
  - และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านบุงกระเจด ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ
- ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาวยุวธิดา พันชมภู

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ.....	ก
บทคัดย่อ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	จ
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์.....	2
3. กรอบแนวคิดและทฤษฎี.....	2
4. วิธีการดำเนินการ.....	5
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการประเมิน โครงการ.....	6
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	7
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	7
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	12
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	13
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	14
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	13
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	17
7. หลักการประเมิน โครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพชีโมเดล.....	18
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	19
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ.....	20

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมิน โครงการ.....	24
1. วิธีการประเมิน โครงการ.....	24
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	25
3. ตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน โครงการ.....	27
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการ.....	30
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	31
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมิน โครงการ.....	33
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	33
2. ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม.....	53
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	58
4. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	59
บทที่ 5 สรุป อภิปราย.....	62
1. สรุปและอภิปรายผล.....	62
2. ข้อเสนอแนะ.....	66
บรรณานุกรม.....	68
ภาคผนวก.....	70
ภาคผนวก ก แสดงแบบรายงาน (บร.) 1-12.....	71
ภาคผนวก ข แสดงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี.....	173
ภาคผนวก ค แสดงระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด.....	201
ภาคผนวก ง แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด.....	208
ภาคผนวก จ แสดงรายชื่อสมาชิกกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด.....	211
ภาคผนวก ฉ แสดงแผนที่องค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระและแผนที่ ตั้งบ้านเรือนในหมู่บ้านนุกระเจด.....	217
ภาคผนวก ช ว่าด้วยการเสนอรูปภาพสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญในตำบลชนงพระและ ในหมู่บ้านนุกระเจด.....	220

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ซ ว่าด้วยการเสนอรูปภาพการประกอบอาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน.....	223
ภาคผนวก ฉ ว่าด้วยการเสนอรูปภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน ไร่ของกลุ่มแม่บ้าน บุกระแฉที่วางจำหน่ายในงานวันผลไม้ปากช่อง.....	226

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. แสดงแนวความคิดพื้นฐานของศัพท์เฟลด์บีม.....	2
2. แสดงระบบการทำงานของ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	4

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร.....	44
2. ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของการประกอบอาชีพทำการเกษตร จำแนกตามจำนวนที่ดิน.....	46
3. ตารางที่ 3 แสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ.....	49
4. ตารางที่ 4 แสดงจำนวนสัตว์จำแนกตามประเภทของสัตว์.....	51
5. ตารางที่ 5 แสดงครอบครัวที่มีรายได้ต่อปีจำแนกตามจำนวนรายได้.....	51

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ปัญหาความยากจนของประชาชนคนไทยในชนบท และชุมชนเมือง มีมาช้านานตั้งแต่ในอดีต จนถึงปัจจุบัน เนื่องจาก ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือ การไม่มีทุน ขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน ประกอบอาชีพสร้างรายได้ การบริหารประเทศของหน่วยงานรัฐบาลในหลายยุค หลายสมัยเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกโดยวิธีการ แก้ปัญหาของแต่ละรัฐบาล แต่ก็ยังไม่ทำให้ปัญหาความยากจนต่างๆดีขึ้น จากวิกฤติที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึง ความจำเป็นในการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งตนเองได้อย่างเหมาะสม และมากที่สุดเพื่อมุ่งให้ครอบครัว อปถุชนชุมชนเมืองเข้มแข็งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทั้งหมด ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 จึงได้ปรับ ปรัชญาเป้าหมายการพัฒนาเป็น “เศรษฐกิจพอเพียง”ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ในรัฐบาลยุคปัจจุบัน โดยการนำของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้มีนโยบายเร่งด่วน กระตุ้นเศรษฐกิจ ฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้น โดยได้จัดให้มีโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยมีกองทุนละล้านบาท จำนวน 74,881 กองทุน เพื่อวัตถุประสงค์ ให้ประชาชนที่ยากจนได้มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียน นำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินเร่งด่วน

จากความพร้อม ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนเมืองที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็ง ด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการบริหารจัดการโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษา เกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านที่เรียกว่า “บัณฑิตอาสา” ซึ่งข้าพเจ้าได้รับคัดเลือกให้เป็นบัณฑิตอาสา ในหมู่ที่ 3 ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยกำหนดนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีกำหนดระยะเวลาของโครงการนาน 10 เดือนและในการประเมินผล

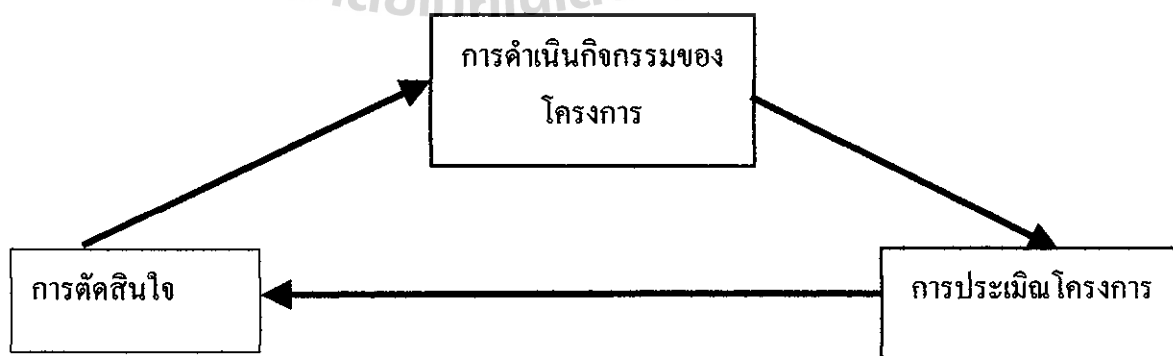
และการพัฒนาชุมชน ที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือและผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตดังกล่าวอีกทางหนึ่ง

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบกระบวนการจัดตั้งของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด ม.3
2. เพื่อทราบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด ม.3
3. เพื่อทราบความต้องการของสมาชิกในการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
4. เพื่อทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
5. เพื่อสนับสนุนแนวคิด และวิธีปฏิบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
6. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
7. เพื่อทราบทัศนคติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด ที่มีต่อการดำเนินงานของกองทุน

3. กรอบแนวคิดและทฤษฎี

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด หมู่ที่ 3 ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยกระบวนการของ [Cippmodel] เป็นตัวหลักในรูปแบบของ สตัฟเฟิลบีม [Stuffle beam' CIPP Model] สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า ”การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูล ที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิด สารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” แนวความคิดพื้นฐานของ สตัฟเฟิล บีม คือ

แผนภูมิที่ 1 แสดงแนวความคิดพื้นฐานของสตัฟเฟิลบีม

โดยมีการจำแนกขั้นตอนการประเมิน 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท

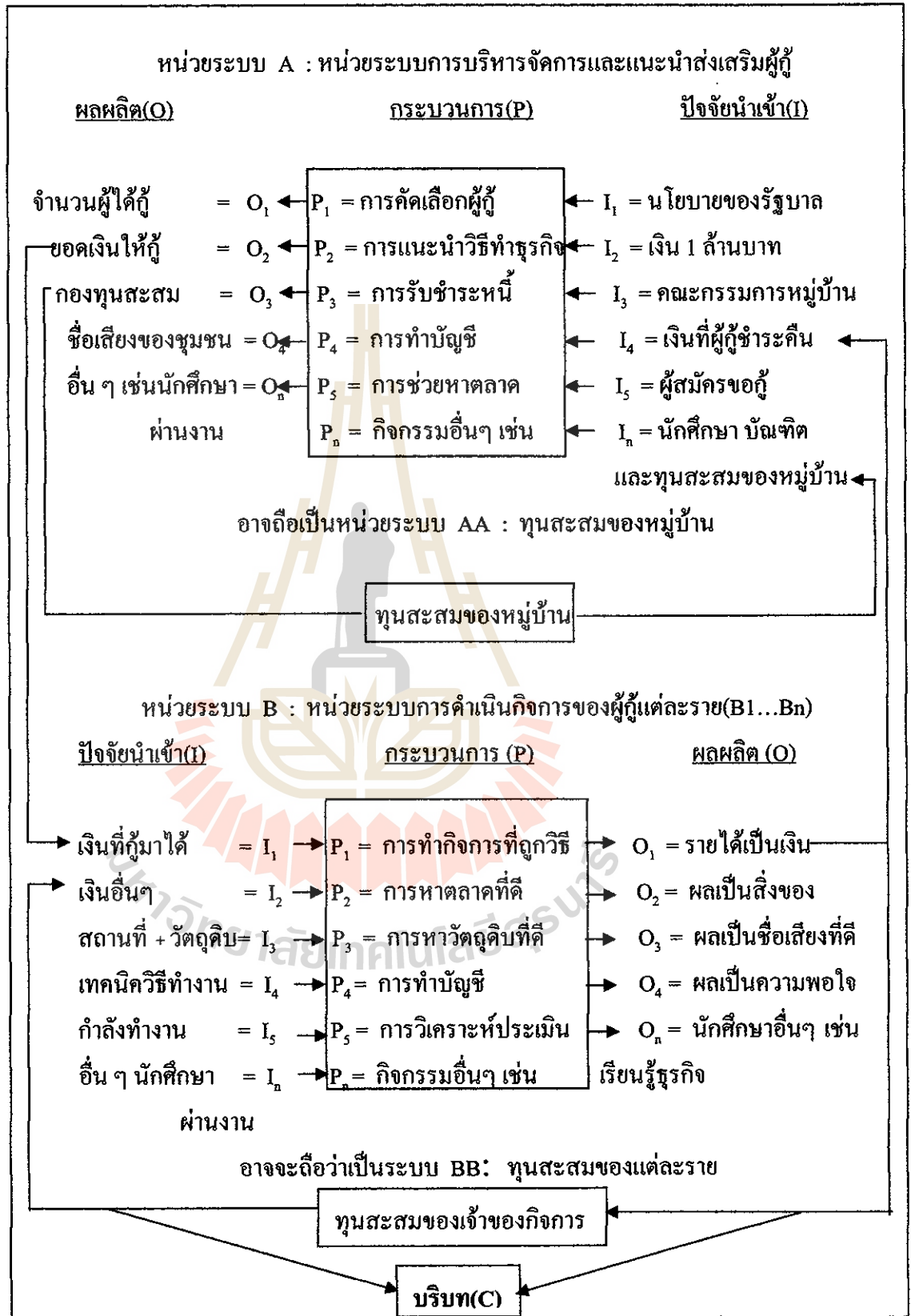
1. การประเมินสถานะแวดล้อม[Context Evaluation: C] เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่จะต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของปัญหาโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น [Input Evaluation: I] เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร ภาษี จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนของการดำเนินโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ [Process Evaluation] เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น [Product Evaluation: C] เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้น กับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบเลิกขยายแผนภาพต่อไปนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ "ชีพท์โมเดล" ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

แผนภูมิที่ 2 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภูมิที่ 2 นี้ แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และผู้กู้จึงประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริม ผู้กู้โดยมีหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ มีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P และมีผลผลิตได้แก่ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้าได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือกระบวนการทำอาชีพตามรายการและมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือหน่วยระบบกองทุนเป็นให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินการให้ได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่นสภาพภูมิประเทศและประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ โดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

4. วิธีการดำเนินการ

ในการศึกษาวิธีการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด เป็นการอธิบายเพื่อให้เข้าใจในวิธีการปฏิบัติและการดำเนินการ มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารการเรียนรู้ในเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านทั้งในห้องเรียนและภายนอก เพื่อเข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาในส่วนของ การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด โดยใช้แบบรายงาน (บร.1-12) เพื่อทราบวิธีการดำเนินงานของกองทุน

ขั้นที่ 3 ศึกษาในด้านชีวิตความเป็นอยู่อย่างละเอียด โดยวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชน

ขั้นที่ 4 ใช้กระบวนการของ CIPP Model วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 5 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาแบบรายงาน(บร.)และใช้วิธีการสังเกต

และจัดบันทึกการประชุมเวทีชาวบ้าน การจัดเวทีประชาคม AIC

ขั้นที่ 6 เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลพร้อมทั้งค้นหาจุดบกพร่องปัญหา วิธีการแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบถึงกระบวนการจัดตั้งของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
2. ได้ทราบถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน
3. ได้ทราบถึงจุดประสงค์ความต้องการของสมาชิกในการกู้เงินเพื่อไปใช้ในโครงการ
4. ได้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
5. ได้ทราบถึงแนวความคิดทฤษฎีและวิธีปฏิบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
6. ได้ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารจัดการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน
7. ได้ทราบถึงทัศนคติความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด ที่มีต่อการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในชีวิตความเป็นอยู่โดยรวม ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ช่วยเหลือเกื้อกูลกันกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สามารถที่จะดำรงอยู่ในสังคมเดียวกันได้อย่างสงบสุข แต่ในความเป็นจริงการใช้ชีวิตที่สงบสุขนั้น มักจะมีความไม่พอดีความอยากได้อยากมี และเกิดการไม่เพียงพอขึ้น จึงทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่เกิดการขาดแคลน เกิดการเป็นหนี้ และไม่มีเงินลงทุน ดังนั้นรัฐบาลในยุคปัจจุบัน จึงได้มีนโยบาย ที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อลดปัญหาความยากจนของประชาชนชาวไทย ให้มี ชีวิตความเป็นอยู่อย่างเพียงพอ รู้จักการวางแผนในระบบการเงินในหมู่บ้านและครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน โดยมีเงินทุนหมู่บ้านละ หนึ่งล้านบาท

เพื่อการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้จัดทำสารนิพนธ์เล่มนี้ จึงศึกษาและรวบรวมหลักวิชาการต่าง ๆ ที่ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระ และหลักวิชา ด้านเทคนิควิธีการประเมินที่นำมาใช้ในครั้ง นี้ มีความสมเหตุสมผล ในทางวิชาการ หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 9 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งมี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น หมู่บ้านละ หนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเห็นควรให้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบ ในการวางแผนงานในการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ถือเป็นกฎกติกาที่คนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องยึดถือเป็นหลักในการร่วมกันดูแลรักษา ให้กองทุนเป็นประโยชน์แก่คนในหมู่บ้านให้มากที่สุด และเพื่อให้การดำเนินงาน ตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง จะต้องร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามขั้นตอนดังนี้

-สร้างจิตสำนึก และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ในการเป็นเจ้าของกองทุนหมู่บ้าน ร่วมกันบริหารจัดการกองทุน สร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อทราบนโยบายกลไก และแนวทางในการบริหารจัดการกองทุน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ บริหารจัดการกองทุน เริ่มจากร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม ตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืน

-เลือกสรรคนดีเป็นกรรมการกองทุน จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ ต้องครบองค์ประชุมเวทีชาวบ้าน มีผู้เข้าร่วมประชุม สามในสี่ของจำนวนคราวเวียน โดยร่วมกัน กำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกกันเอง และเลือกคณะกรรมการกองทุน เพื่อทำการบริหารเงินกองทุน คณะกรรมการ ต้องเป็นคนดี มีความรู้ ประสบการณ์ อีกทั้งมีคุณสมบัติที่ดี และไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามระเบียบคณะกรรมการ โดยเป็นผู้ที่อยู่อาศัย ในหมู่บ้านหรือชุมชนไม่น้อยกว่า 2 ปีมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้าน ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงินและยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือไร้ความสามารถ ไม่เคยรับโทษจำคุกเว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือไม่เคยกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก ไม่เคยถูกไล่ออก ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ไม่เคยถูกให้ออกจาก คณะกรรมการกองทุน ด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก

-จัดทำระเบียบข้อบังคับ เมื่อดำเนินการเลือกคณะกรรมการ แล้วคณะกรรมการกองทุน และประชาชนร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน (กติกา) กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง โดยยึดประเด็น ที่ต้องเป็นไปตาม ระเบียบที่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนด ซึ่งวงเงินกู้ยืมรายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท หากเกินต้องใช้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท และมีระยะเวลาในการชำระคืนเงินกู้ยืมไม่เกินหนึ่งปี หรือเป็นประเด็นอื่น ๆ โดยความเห็นชอบของสมาชิกเป็นผู้กำหนด

-การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเมื่อมีการจัดระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารจัดการกองทุนแล้วคณะกรรมการกองทุน และสมาชิกจะต้องร่วมกันดำเนินการ ตามกติกาที่วางไว้ เช่น การรับสมาชิก การระดมทุน การจัดทำระบบบัญชี การจัดระบบ ตรวจสอบ การมอบหมายภารกิจ ความรับผิดชอบของกรรมการ และกติกาอื่น ๆ ตามที่ คณะกรรมการกำหนด

-การขอรับการจัดสรรเงินจากรัฐบาลเมื่อจัดตั้งเรียบร้อยแล้ว จึงขอรับการจัดสรรเงิน จากคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีการขอขึ้นทะเบียนกองทุน หมู่บ้านตามแบบ กทบ. ๒ ซึ่งขอรับแบบ กทบ. ๒ จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ และยื่นคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนดพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องคือ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน จากนั้นจึงไปเปิดบัญชีกับธนาคารโดยใช้ชื่อบัญชีกองทุนหมู่บ้าน เมื่อมีการขึ้นทะเบียนเสร็จแล้ว ต้องมีการประเมินความพร้อมกองทุน ในเรื่องต่าง ๆ คือ การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน คุณสมบัติ ของคณะกรรมการความรู้ประสบการณ์และความมั่นใจในการบริหารกองทุนของ คณะกรรมการ ระเบียบข้อบังคับ ในการดำเนินการการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิก ในการจัดการกองทุน การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุน รวมถึงการเปิด บัญชีเงินฝากของกองทุนว่าถูกต้องเรียบร้อยหรือยัง เมื่ออนุมัติเงินจัดสรรตามผลการประเมิน ความพร้อมแล้ว จะแจ้งให้กองทุนหมู่บ้านทราบ แล้วให้ติดต่อกับธนาคารเพื่อทำหลักฐานการรับ เงินจัดสรร โดยมีเอกสารสมุดบัญชีเงินฝากของกองทุน มติที่ประชุม และมติดังกล่าวต้องให้ ประธานกรรมการของกองทุน ลงนามกำกับและรับรองสำเนาถูกต้อง ครบทุกหน้าพร้อมทั้งบัตร ประจำตัวประชาชนของคณะกรรมการกองทุน

2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน เมื่อการเตรียมความพร้อมของ กองทุนหมู่บ้านได้กระทำขึ้นเรียบร้อยแล้ว หลักสำคัญในการบริหารและการจัดการกองทุน เป็น สิ่งสำคัญที่คณะกรรมการกองทุนและสมาชิก จะต้องช่วยเหลือและให้ความร่วมมือ เนื่องจาก นโยบายของรัฐบาลจัดสรรเงินจำนวนหนึ่งล้านบาทมาให้กับหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้เกิด เงินทุนหมุนเวียนขึ้นภายในหมู่บ้าน ดังนั้นการแก้ปัญหาต่างๆ จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยความ ร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คณะกรรมการจะต้องทำหน้าที่อย่างสุจริตมีความซื่อสัตย์ และมีความยุติธรรมเพื่อความเป็นธรรมแก่สมาชิกในการกู้เงิน เช่นการพิจารณาเงินกู้ที่สมาชิกกู้ไป เพื่อใช้ในโครงการต่างๆที่ได้เสนอมาน หรือการจัดทำบัญชีต่าง ๆ ของกองทุน ต้องจัดทำบัญชีให้ เป็นไปตามความเป็นจริง มีการคิดประกาศรายงานผลทางการเงินอย่างสม่ำเสมอ เพื่อความ โปร่งใสในการดำเนินงานหน้าที่ของคณะกรรมการยังคงไม่หมดเพียงเท่านี้เพราะในการบริหารงาน

ต่างๆของกองทุน เป็นเรื่องทีละเอียดยกและมีความรับผิดชอบมากมาย ในส่วนของสมาชิกกองทุน หมู่บ้านก็จะต้องให้ความร่วมมือ ในการปฏิบัติงานของของคณะกรรมการ เพื่อให้การดำเนินงาน เป็นไปอย่างดี

3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทาง ให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาจากนโยบายของรัฐบาลที่มีโครงการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนของประชาชน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถ ในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง ถือเป็นปฏิรูประบอบราชการแผ่นดินตามแนวทาง เพื่อให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลาง เพราะในการบริหารจัดการกองทุนด้วยตนเอง คิดเอง ทำเอง เพื่อประโยชน์ที่ได้รับจะมากหรือน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการวางแผนบริหารจัดการกันเองของหมู่บ้าน มีคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้นำ ในการบริหารและสมาชิกกองทุนเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพ ของกองทุนหมู่บ้านจะประสบผลสำเร็จได้หากมีสิ่งเหล่านี้เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

-ชาวบ้านมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุน

-ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาด้วยคุณค่า และภูมิปัญญาของตนรวมทั้งเคารพในกติกาที่กำหนดร่วมกัน

-มีคณะกรรมการกองทุนที่เป็นคนดี มีความรู้ ประสบการณ์ เสียสละ และรับผิดชอบ

-มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน ติดตามตรวจสอบร่วมกัน และรับผลประโยชน์ร่วมกัน อย่างเป็นธรรม

รม

-มีความสามัคคี ความเอื้ออาทร เกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสมีการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้และกิจกรรมร่วมกันในลักษณะเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน

2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงใน หมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของ ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2) ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

3) บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้ แล้วในระเบียบนี้ หรือ ซึ่งขัดหรือแย้งหรือขัดแย้งระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

4) ในระเบียบนี้ ให้ความหมายของ “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” หมายความว่า กองทุน ในระดับชาติ “กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้าน อีกทั้งชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่ คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้ “หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้น ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ “ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนในเขต กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น ตามเงื่อนไขที่ คณะกรรมการกำหนด “สำนักงาน” หมายความว่า สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ

5) ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้ ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสาร นิพนธ์จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2.ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวด ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นรองประธานศาลาการค้า ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คนเป็นกรรมการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่ง 2 ปี เมื่อมีการพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระให้แต่งตั้งขึ้นใหม่ หากยังไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งแทนให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดำรงตำแหน่งต่อจนกว่าจะได้บุคคลใหม่ นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระ จะมีการพ้นตำแหน่งเมื่อ ตาย, ลาออก, เป็นบุคคลล้มละลาย, คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง, เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ, ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก การประชุมต้องมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

หน้าที่ของคณะกรรมการ คือกำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้าน, กำหนดแผนการการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้าน และแผนการจัดสรรให้กองทุน, จัดทำร่างกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรี, กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับ, ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน, ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบ, รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง, ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามกฎหมายอื่นบัญญัติ ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เข้าประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด

2.2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ คือ ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและอนุกรรมการ ศึกษารวบรวมและ วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน ดำเนินการและ ประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและ ฝึกอบรมบุคลากร พิจารณาเสนอความเป็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหาร และจัดการกองทุน ให้การสนับสนุน ปกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับ นโยบาย ระเบียบ คำแนะนำหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กองทุน รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ และดำเนินการ อื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจาก กระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบ คณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าว ว่า

1. จะต้องมิควรร่วมสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม สำหรับ คณะกรรมการกองทุนจะต้องมีคุณสมบัติ เป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการ จัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

โดยเป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อย กว่า 2 ปี ก่อนวันที่รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน เป็นผู้ที่ยังบรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์ ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ไม่คิด การพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงินตลอดจะยึดมั่นในการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ ความสามารถ ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับ ความผิดที่ได้ทำโดยกระทำด้วยความประมาท ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดหรือการ กำหนดโทษหรือการลงโทษในความผิดตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้น

ความผิดฐานบุกรุก ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะ ทูจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสื่อมเสียร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์การหรือหน่วยงานที่สังกัด ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิ ตามมาตรา 6 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2530 ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 20 (3) และ(4)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ตามความเป็นจริงสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้การกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าในทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

- จำนวนประชากรในหมู่บ้าน
- จำนวนครัวเรือน
- อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
- ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน
- ผลผลิตมีการแปรรูปก่อนส่ง ไปจำหน่าย

4.2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเมื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุน
- วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการ
- คณะกรรมการจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุน

หมู่บ้าน

- คณะกรรมการได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพ ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน มีประสิทธิภาพ 5 ปีขึ้นไปและตลอดไป

4.3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับ สมาชิกภาพ การรับเงิน การกู้ยืม การชำระเงินคืน การจัดทำบัญชีของกองทุน การจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันกำหนดขึ้น

4.4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

- จำนวนกลุ่ม มีจำนวน 2 กลุ่ม
- กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มกองทุนฌาปนกิจกิจ
- จำนวนเงินที่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกันกองทุน เงินออม เงินค่าธรรมเนียม
- การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน
- มีความร่วมมือเชื่อมโยง ในการพัฒนากับหมู่บ้าน

4.5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกินหนึ่งล้านบาทจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- วิธีการในการบริหารเงินกองทุนให้มีการกระจายผลประโยชน์ อย่างทั่วถึง
- วิธีการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีเงินหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
- การพิจารณาเงินกู้ การควบคุมและติดตามการป้องกันความเสี่ยง
- การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุกระเจดมีดังต่อไปนี้

5.1 ที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด

ตั้งอยู่ ณ วัดแก่งกลางคง หมู่ที่ 3 ตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา รหัส 30130 โทรศัพท์ 044- 365120

5.2 วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิก
 2) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
 3) เพื่อพัฒนาจิตใจให้แก่สมาชิก ให้สมาชิกเป็นคนดี มีคุณธรรม เก่งเรียน ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ เก่งคิดคิดสร้างสรรค์คิดแก้ปัญหา ขยันการงาน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

4) เพื่อให้สมาชิกเป็นคนมีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข และเป็นคนรู้จักสามัคคี

5.3 แหล่งที่มาของกองทุนประกอบด้วย

- 1) เงินที่ได้รับจากการจัดสรรของรัฐบาล โดยผ่านทางธนาคารที่กำหนด(ขณะนี้คือธนาคารออมสินสาขา ปากช่อง)
- 2) เงินที่ได้จากผู้มีจิตศรัทธา เพื่อประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้าน

- 3) เงินที่ได้จากค่าธรรมเนียมการขอกู้
- 4) เงินที่ได้จากดอกเบี้ยที่สมาชิกกู้ไป ร้อยละ 1 บาท ต่อเดือน
- 5) เงินที่ได้จากรายได้อื่น ๆ

5.4 คณะสมบัติของสมาชิก

- 1) เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงามมีความรู้ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน
- 2) เป็นผู้พำนักหรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนุกระเจดเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน
- 3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน
- 4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- 5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

5.5 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 1) ยื่นแบบคำขอสมัครกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- 2) ผู้ที่คุณสมบัติตามข้อ 7 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก
- 3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

5.6 การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกตามเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ตาย
- 2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- 3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- 4) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม
- 5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือ
- 6) จงใจบิดเบือนความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัคร
- 7) นำทรัพย์สินของกองทุน ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
- 8) มีลักษณะ และหรือคุณสมบัติไม่ตรงคุณสมบัติของสมาชิก

ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้จัดตั้งขึ้น เกิดขึ้นจากการประชุม ลงมติเป็นเอกฉันท์ของชาวบ้านทั้งหมู่บ้านร่วมกันจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนโดยระเบียบต่าง ๆ บอกรู้ได้อย่างละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุน ระเบียบของคณะกรรมการ ระเบียบเกี่ยวกับสมาชิก การฝากเงินหุ้น การกู้ยืม และการชำระเงินคืนทั้งหมด

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้คณะกรรมการต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

6.1 สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินกองทุนจะต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการพิจารณาตามหลักเกณฑ์และวิธีกองทุนกำหนด

6.2 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติกู้รายหนึ่งไม่เกิน 2 หมื่นบาทในกรณีกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายได้เกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ข้างต้น ให้คณะกรรมการเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้กองทุนพิจารณาตามความเหมาะสม

6.3 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมด หรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน และรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติทราบโดยเร็ว

6.4 ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุน อย่างน้อยสองคน ในการทำสัญญากู้ยืมเงินกองทุน

6.5 ให้ผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้เปิดบัญชีออมทรัพย์ กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการทราบ โดยเร็วเพื่อให้คณะกรรมการทำหนังสือส่งจ่ายเงิน

6.6 การโอนเงินเข้าบัญชี ธนาคารจะทำหน้าที่เป็นผู้โอนเงินเข้าบัญชีที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน

6.7 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าบุคคลหรือทรัพย์สินตามเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6.8 ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบที่ประชุมสมาชิก

กองทุนหมู่บ้านนุกระเจดมีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ดังนี้

1) การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

2) ลักษณะโครงการสมาชิกสามารถยื่นขอกู้ยืมเงินได้ต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติ คือเป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและสามารถเห็นได้ชัดว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

3) ในวงเงินที่ขอกู้ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งในวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท

4) การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

5) หลักประกันเงินกู้ต้องใช้สมาชิกกองทุนจำนวน 2 คน เป็นผู้ค้ำประกัน

6) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละ 1 บาท ต่อเดือน

7) ค่าปรับ ในกรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ ให้ผู้กู้เสียดอกเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 0.5 ต่อเดือน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาต ให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบูรณะเจด

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล

7.1 รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล

จำเนียรสุขหลายและคณะได้สรุปรูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดลในหน้าหนังสือ รวบรวมบทความประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (บรรณาธิการ). 2544: 221-234)

กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศเชิงคุณค่าเพื่อช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจได้ตัดสินใจเลือกอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (บรรณาธิการ). 2544: 21)

การประเมิน หมายถึง กระบวนการรวบรวม และเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจที่ดี สำหรับทางเลือกที่เป็นไปได้หลาย ๆ ทาง(Stufflebeam,1971)

จากความหมายการประเมินเชิงกระบวนการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การประเมินจะเน้นความสำคัญของกระบวนการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ในการตัดสินใจกระบวนการ ได้มาของข้อมูลสารสนเทศก็คือ การวัดผลนั่นเองแต่ในการวัดผล จะต้องพิจารณาให้ครอบคลุม ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพราะถ้าการประเมินยังยึดมั่นอยู่กับการตีความหมายของคะแนนที่เก็บรวบรวมจากการวัดผล จะทำให้ละเลยการพิจารณาตัวแปรสำคัญ ที่มีคุณค่าต่อผลการประเมิน โดยเฉพาะตัวแปรที่ไม่สามารถวัดเชิงปริมาณ

รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ(Decision Oriented Evaluation Model โดยมีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการที่จะทำได้สารสนเทศ เพื่อที่จะนำไปใช้ประกอบการพิจารณาการตัดสินใจ ที่เหมาะสมซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมิน ที่นำเสนอแนวคิดในรูปแบบ ได้แก่ สตัฟเฟิลบีม อัลคิน

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน ของสตัฟเฟิลบีม(Stufflebeam's CIPP) กล่าวว่า "การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในเกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์"

การอธิบายรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจคุณสมบัติบางอย่างของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลรวมทั้งกระบวนการและโครงการต่าง ๆ (ย่าวดี ราชกุลวิบูลย์ศรี,2544 : 7)

ความหมายของการประเมินในเชิงการตัดสินใจคุณค่าจากความคิดเห็น เป็นความหมายที่เน้นการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยนำความคิดความรู้สึก ของผู้ประเมินการตัดสินใจ ถ้าผู้ประเมินมีทักษะความรู้และประสบการณ์ที่ต่างกัน อาจตัดสินใจคุณค่าของสิ่งเดียวกันต่างกันได้ในรูปแบบของการประเมินการตัดสินใจคุณค่า(Value Oriented Evaluation Model)เป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการว่าการประเมิน เป็นการกำหนดคุณค่าของสิ่งที่ได้รับการประเมินรวมทั้งการให้ความสำคัญกับผลผลิตทั้งหมดของโครงการโดยใช้กระบวนการประเมินที่เป็นระบบ ผสานกับวิธีการแบบธรรมชาติ (Naturalistic Approach) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินที่นำเสนอแนวคิดในรูปแบบนี้ได้แก่ สกริบเวน สเตก ไพรวิส

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

ในโครงการบริหารและการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายที่รัฐบาลมุ่งให้ประชาชนในหมู่บ้าน ได้มีกระบวนการพึ่งพาตนเองได้ และในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ มุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ ในการบริหารจัดการโครงการ และประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำการวิจัยติดตามประเมินโครงการ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็ง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการในสาขาวิชา หรือเนื้อเรื่องที่สนใจ เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนา และติดตามประเมินผล ตลอดจนวิจัย การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านเป็นโครงการที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน ตามนโยบายของรัฐบาล โดยมีการกระจายเงินกองทุนให้กับหมู่บ้านอย่างทั่วถึงหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท

จากความไม่เข้าใจ และประกอบกับเป็นการบริหารจัดการกองทุนของแต่ละหมู่บ้านกันเอง จึงเป็นที่น่าเป็นห่วง สำหรับกระบวนการ บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของประชาชน จึงทำให้โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านได้เกิดขึ้น ซึ่งทำให้บัณฑิตที่จบการศึกษาและว่างงานได้มีงานทำ ถือเป็นความช่วยเหลือได้ทั้งสองทาง ไม่ว่าจะเป็นประชาชนในหมู่บ้านที่ขาดเงินลงทุนประกอบอาชีพและบัณฑิตที่ว่างงาน อีกทั้งยังได้หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและการประเมินโครงการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาอีกด้วย อย่างไรก็ตาม โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ควรจะมีการเพิ่มระยะเวลาในการศึกษาเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านต้องอาศัยระยะเวลาในการปฏิบัติงานมากกว่านี้ซึ่งในกรณีที่บางหมู่บ้านยังไม่ได้รับเงินกองทุนหมู่บ้านเนื่องจากอาจจะ

ก่อตั้งกองทุนไม่ได้ หรือเกิดข้อผิดพลาดจากทางกองทุนชาติ ยังทำให้ไม่ได้รับเงินกองทุนทำให้ บัณฑิตที่ประจำในพื้นที่นั้น ๆ ไม่สามารถที่จะนำข้อมูลความเคลื่อนไหวต่างๆเกี่ยวกับ กองทุน หมู่บ้านมารายงานให้ทราบได้

จึงควรที่จะมีการจัดตั้ง โครงการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับบัณฑิตสาธิตต่อไปเพื่อการประสาน การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

ประชาชนในหมู่บ้านพากันตื่นตัว เรื่องนโยบายการตั้งกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทของ รัฐบาลใหม่นั้น ที่ อ.แม่वंก จ.นครสวรรค์ วันเดียวกัน นายเกียรติดำรงค์ นาคไพรัตน์ กำนัน ค.แม่ เลย์ ให้สัมภาษณ์ว่าจากการ ที่พรรคไทยรักไทยมีนโยบายหลักในการให้เงินสนับสนุนกองทุน หมู่บ้านฯ ละ 1 ล้านบาท ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านต่างๆพากันตื่นตัว โดยเฉพาะหมู่บ้านขนาดใหญ่ได้มีการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อขอแยกหมู่บ้านใหม่ เนื่องจากหากได้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท หมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่จะเสียเปรียบหมู่บ้านขนาดเล็ก ซึ่งตำบลแม่เลย์เป็นตำบลใหญ่มี 26 หมู่บ้าน ซึ่งในวันนี้ได้มีการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน ขอแยกหมู่บ้านเพิ่มอีก 3 หมู่ คือหมู่ที่ 15 ขอแยกอีก 2 หมู่บ้าน หมู่ที่ 26 ขอแยก 1 หมู่บ้าน ซึ่งทั้งสองหมู่บ้านนั้นเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ โดยเฉพาะหมู่ที่ 15 บ้านใหม่ศรีนคร อยู่ห่างไกล เส้นทางถนนทุรกันดาร มีบ้านเรือน 400 หลังคา ประชากรประมาณ 1,800 คน ถ้าหากได้รับอนุมัติให้แยกหมู่บ้านใหม่ จะทำให้ได้รับเงินกองทุน หมู่บ้านเพิ่มอีก 2 ล้านบาท (Available: http://www.thairath.co.th/last/28_1_2001.html. ประชาชน ในหมู่บ้านต่าง ๆ ตื่นตัว. 2545.)

รัฐวิงวอนผู้ปกครองกองทุนหมู่บ้าน นายวราเทพ รัตนากร รมช.คลัง เผยภายหลังการประชุม คณะทำงานติดตามนโยบายกองทุนหมู่บ้าน ที่มีนายสุวิทย์ คุณกิตติ รองนายกรัฐมนตรี เป็น ประธานว่า ได้หารือถึงรูปแบบการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน แห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อนำเสนอต่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ซึ่งจะเดินทางไปหารือร่วมกับกระทรวงมหาดไทยในวันนี้ (16 มี.ค.) อย่างไรก็ตาม โดยเบื้องต้นได้ขอสรุปที่จะเสนอ ครม.วันที่ 20 มี.ค.นี้ อนุมัติร่างระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น โดยมี นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน เพื่อทำหน้าที่ออกระเบียบและนโยบาย เกี่ยวกับการจัดตั้งคณะกรรมการระดับหมู่บ้านทั่วประเทศ หลังจากนั้นจะเสนอร่าง พ.ร.บ.การ จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเข้าสู่สภาฯ ในภายหลังเพื่อให้คณะกรรมการระดับหมู่บ้านเป็นนิติบุคคลอย่าง แท้จริงทั้งนี้ ที่ประชุมได้พิจารณาตามข้อเสนอธนาคารออมสิน ในฐานะที่เป็นผู้ดูแลโครงการ สินเชื่อเพื่อการพัฒนาชนบทว่า ให้เริ่มดำเนินการในหมู่บ้านที่พร้อมและมีศักยภาพก่อน แต่ก็ยังมีข้อ

"ทักษิณ" ยึดช่อง 11 ตีปีบอวคผลงาน รมต. น.ส.หทัย ทิวไผ่งาม รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เปิดเผยเมื่อวันที่ 6 มิ.ย. ที่ผ่านมว่า ในการประชุม ครม. เมื่อวันที่ 5 มิ.ย. ระหว่างกำลังพิจารณาร่าง พ.ร.บ.กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองนั้น พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้แสดงความเป็นห่วงเรื่องการทำความเข้าใจในสาระของกฎหมายดังกล่าว เพราะประชาชนต้องมีส่วนร่วมด้วยในหลายเรื่อง ไปเร่งประชาสัมพันธ์ โดยให้จัดทำโปสเตอร์แจกจ่ายทุกจังหวัด และชี้แจงประชาชนผ่านสื่อต่างๆ น.ส. หทัยกล่าวว่า ในที่ประชุมวันดังกล่าว นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ดูแลกรมประชาสัมพันธ์ ได้แจ้งว่าขณะนี้รายการ "กรองสถานการณ์" และ "จับตาสถานการณ์" ที่ออกอากาศทางช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบรายการใหม่ หากรัฐมนตรีท่านใดจะใช้สื่อทั้งโทรทัศน์และวิทยุในการชี้แจงนโยบาย สามารถติดต่อทางกรมประชาสัมพันธ์ได้ ซึ่งนายกรัฐมนตรี ได้ขอให้ นายสุวิทย์นำเรื่องกฎหมายกองทุนหมู่บ้านฯ ไปชี้แจงประชาชนผ่านสื่อเป็นประเด็นการปรับเปลี่ยนรายการดังกล่าว

(Available: http://www.thairath.co.th:80/7_6_2001/ntoday/politic/pol5.html. "ทักษิณ" ยึดช่อง 11 ตีปีบอวคผลงาน รมต. 2545)

"ทักษิณ"ฉลองวันเกิดกระทึ่ม! กคปุ่นแจกเงินกองทุนหมู่บ้านทั่วไทย 8 หมื่นล้าน นายสุวิทย์ คุณกิตติ รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งดูแลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เปิดเผยหลังการจัดประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ร่วมกับผู้บริหารระดับสูงของธนาคารออมสินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า การประชุม ครม. เมื่อวันที่ 17 ก.ค. ครม.ได้อนุมัติให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กู้เงินจากธนาคารออมสินในวงเงินไม่เกิน 80,000 ล้านบาท ซึ่งธนาคารจะคิกคอกเบี้ยบวกกับค่าบริการจัดการ โดยปีแรกคิกคอกเบี้ยลอยตัวเท่ากับอัตราเงินฝากประจำ 12 เดือน เฉลี่ย 7 วัน ของ 5 ธนาคารขนาดใหญ่บวก 2 %ต่อปี ซึ่งปัจจุบันเท่ากับ 5% ต่อปี ส่วนปีต่อไปให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาตินำเสนอ ครม.พิจารณาเป็นปีๆ และให้สำนักงานประมาณจัดสรร งบประมาณชำระเงินต้นและคอกเบี้ยให้เป็นปีๆ ไป ทั้งนี้ คาดว่า ในวันที่ 26 ก.ค.นี้ จะมีกองทุนหมู่บ้านที่สามารถดำเนินโครงการได้ 10,000 หมู่บ้าน โดย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี จะเป็นประธานกคปุ่นเพื่อโอนเงินทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ไปยังสาขาธนาคารออมสิน 619 อำเภอ และสาขาของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ ใน 257 อำเภอ ที่ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งคาดว่าวงเงินที่โอนไปมีประมาณ 10,000 ล้านบาท และในเดือน ส.ค.ที่จะถึงนี้จะมีหมู่บ้านที่มีความพร้อมไม่ต่ำกว่า 80-90% ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด ดังนั้น เงินที่จะโอนไปยังกองทุนหมู่บ้านนับตั้งแต่วันที่ 26 ก.ค.จนถึงเดือน ส.ค.นี้ น่าจะมียอดรวม 70,000 ล้านบาท "เงิน 7 หมื่นล้านบาท จะช่วย

กระตุ้นเศรษฐกิจ และสร้างสภาพคล่องในระบบการเงินของประเทศ และจะทำให้ธุรกิจเดินได้ สิ่ง ที่ตามมาคือระบบเครดิตจะเริ่มกลับมา ซึ่งเงินกองทุนหมู่บ้านนี้ นอกจากเปิดโอกาสให้ชาวบ้าน เข้าถึงแหล่งทุนได้โดยตรง และตัดสินใจในการบริหารจัดการในลักษณะคิดเองทำเองของชาวบ้าน แล้ว ยังทำให้เศรษฐกิจในภาพรวมดีขึ้นด้วย"

นายสุวิทย์ยังกล่าวว่า ขณะนี้จังหวัดต่างๆ ได้คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไป แล้ว 77% ประมาณ 55,000 หมู่บ้าน นอกจากนี้กองทุนหมู่บ้านฯ ได้มีการเปิดรับสมาชิกและจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ ไปแล้วเกือบ 40,000 หมู่บ้าน และจนถึงวันที่ 12 ก.ค.ที่ผ่านมา ประชาชนได้เปิดบัญชีกับกองทุนแล้ว เกือบ 20,000 บัญชีแล้ว ทั้งนี้ มีกองทุนหมู่บ้านซึ่งผ่านการ ประเมินความพร้อมแล้ว 7,650 หมู่บ้าน และในวันที่ 26 ก.ค.นี้ จะมีหมู่บ้านที่พร้อมดำเนิน โครงการ 10,000 หมู่บ้าน

(Available:http://www.thairath.co.th:80/18_7_2001/ntoday/economic/eco1.html. "ทักษิณ"ฉลอง วันเกิดกระหึ่ม! กดปุ่มแจกเงินกองทุนหมู่บ้านทั่วไทย 8 หมื่นล้าน. 2545)

ได้ฤกษ์เซ็นสัญญากองทุนหมู่บ้าน ที่ห้องสี่ฟ้า ดิگสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล เมื่อเวลา 10.00 น. วันที่ 23 ก.ค. ที่ผ่านมา ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ได้มีการลงนามสัญญาเงินกู้กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ในวงเงิน 80,000 ล้านบาท ระหว่างนายชาญชัย มุสิกนิศากร ผู้อำนวยการ ธนาคารออมสิน กับนายสุพจน์ อาวาส ในฐานะประธานกรรมการธนาคารออมสิน เป็นสักขีพยาน ทั้งนี้ นายสุวิทย์ให้สัมภาษณ์ว่า ในช่วงบ่ายของวันที่ 25 ก.ค. นายกรัฐมนตรีจะมาเป็นประธานกด ปุ่มโอนเงินจากธนาคารออมสินไปยังบัญชีของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีความพร้อม หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ซึ่งหมู่บ้านที่มีความพร้อมอยู่แล้วมีประมาณ 10,000 หมู่บ้าน และคาดว่า ภายในเดือนส.ค. รัฐบาลจะ โอนเงินไปยังหมู่บ้านได้ 80-90% จากจำนวนหมู่บ้านที่อยู่ทั้งหมดกว่า 70,000 หมู่บ้าน (Available : http://www.thairath.co.th:80/24_7_2001/ntoday/politic/pol5.html. ได้ฤกษ์เซ็นสัญญากองทุนหมู่บ้าน ที่ห้องสี่ฟ้า ดิگสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล. 2545)

จากหัวข้อข้างดังกล่าว ทำให้ได้ทราบถึงความคืบหน้าของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในส่วนของเอกสารหรือหลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ที่ได้พบจากหนังสือพิมพ์ โดยผู้จัด ได้เข้าไปใน อินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาข้อมูลต่าง ๆ โดยได้ส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองในช่วงแรก ๆ ซึ่งทำให้ประชาชนตื่นตัวเป็นจำนวนมาก จนต้องมีการตั้งหมู่บ้าน เพิ่มขึ้นอีกเพื่อรองรับเงินกองทุนหมู่บ้าน และได้ทราบถึงความคืบหน้าของการดำเนินงานของ รัฐบาลที่มุ่งให้แต่ละหมู่บ้าน ได้รับเงินกองทุนซึ่งมีการวางระเบียบกองทุนเสนอต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านให้กับทุกหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะเห็นได้ว่าในด้านของรัฐบาลได้ มีความกระตือรือร้นในการที่จะช่วยเหลือประชาชนตามนโยบายที่ตั้งไว้ได้เป็นอย่างดี

เสนอแย้งว่าควรเปิดโอกาสให้หมู่บ้านที่ไม่เคยได้โครงการอะไรจากรัฐบาลเลยก่อนด้วย ทั้งนี้ ธนาคารออมสินเสนอให้ริเริ่มในปีแรก จำนวน 20,000 ก่อน และจะครบทุกหมู่บ้านภายในปี 2546 โดยในเดือน เม.ย.จะมีรายละเอียดของรูปแบบการจัดตั้ง และเดือน พ.ค.-มิ.ย. จะจัดตั้งคณะกรรมการระดับหมู่บ้านมาดำเนินการได้ จึงยืนยันว่าการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจะเริ่มได้ใน ปีงบประมาณ 2544 นี้ อย่างไรก็ตาม อีกแนวทางหนึ่งเห็นว่าหากเริ่มต้นทำพร้อมกันทั้ง 72,000 หมู่บ้านทั่วประเทศ จะตรงตามเป้าหมายของรัฐบาลมากกว่า แต่ทางปฏิบัติเป็นไปได้ยากเพราะ หมู่บ้านแต่ละแห่งมีความพร้อมไม่เหมือนกัน ส่วนเม็ดเงินที่จะนำมาจัดตั้งกองทุนมาจาก 2 ทางคือ งบประมาณและเงินกู้

ด้านนายจเด็จ อินสว่าง อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนกล่าวว่า แนวทางของกรมฯ ไม่ได้มุ่ง ช่วยคนจนอย่างเดียว แต่จะช่วยผู้ที่ไม่มีเงินลงทุน รวมทั้งส่งเสริมโครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ โดยจะนำข้อสรุปไปร่วมกับคณะทำงานของนายสุวิทย์ ส่วนการออกร่าง พ.ร.บ.กองทุนหมู่บ้าน ต้องใช้เวลาระยะหนึ่งและนำเอาธนาคารประชาชนมาร่วมด้วยเพราะแก้ปัญหาความยากจน เหมือนกัน และขณะนี้ก็มีกลุ่มออมทรัพย์ 20,000 กลุ่ม ที่มีศักยภาพยกตัวเองเป็นธนาคารประชาชน ได้ 15-20% (Available:http://www.thairath.co.th/16_3_2001/ntoday/economic/eco2.html. รัฐวิง ผู้พิทักษ์กองทุนหมู่บ้าน. 2545.)

เตรียมยกเลิก สค.1 ทั่วประเทศ นายสุวิทย์ได้กล่าวผลการประชุมคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เมื่อวันที่ 14 พ.ค. 2545 ที่ผ่านมานี้ว่าที่ประชุมซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและผู้ทรงคุณวุฒิตัวแทนองค์กรประชาชน ให้ความเห็นชอบร่างระเบียบ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุน หมู่บ้านฯ พ.ศ. 2544 และจะนำเข้า ครม.ต่อไป และรายละเอียดในการบริหารกู้ยืม และการ ตรวจสอบ การบริหารกองทุนฯ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยส่วน ราชการ จะมีหน้าที่เพียงคอยตรวจสอบในเรื่องบัญชีงบดุล

นายสุวิทย์กล่าวว่า สำหรับกฎหมายกองทุนหมู่บ้านฯ ได้จัดทำเรียบร้อยแล้ว โดยมีสาระ จัดตั้ง กองทุนฯ ให้เป็นกองทุนถาวรฯ ส่วนเรื่องเงินที่จะใช้ในกองทุนฯ 7 หมื่นล้าน หากหมู่บ้าน ไคพร้อม ก็จัดสรรได้ทันทีภายในเดือนกรกฎาคมแน่นอน โดยงบประมาณที่กันไว้ปี 2545 ประมาณ 1 หมื่นกว่าล้านบาท ซึ่งจะเป็นการทยอยจ่ายคืนให้กับธนาคารออมสิน วงเงินกู้จะไม่เกิน รายละ 2 หมื่นบาท มีกำหนดเวลาชำระคืนภายใน 1 ปี และมีเงินจำนวนหนึ่งสำหรับกรณีฉุกเฉินไว้ ด้วยยืนยันว่า ปัญหาความเสี่ยงเรื่องนี้สูงคงไม่มี เพราะชาวบ้านดูแลกันเองได้ (Available: http://www.thairath.co.th:80/26_5_2001/ntoday/politic/pol4.html. เตรียมยกเลิก สค.1 ทั่วประเทศ. 2545.)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

การดำเนินการประเมินโครงการ ผู้ประเมินอาศัยจุดประสงค์ในการประเมินโดยกำหนดตัวชี้วัดในการประเมิน ซึ่งจุดประสงค์ที่ใช้ในการประเมินจะเป็นลักษณะที่ระบุถึงเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมินตามจุดประสงค์ที่กำหนด สิ่งที่ประเมินกำหนดได้จากรูปแบบของการประเมิน มักจะมีการประเมินเพื่อการตัดสินใจ 3 ลักษณะ คือ การประเมินเพื่อจะริเริ่มโครงการ การประเมินกระบวนการ การดำเนินการ และการประเมินผลสรุปของโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้แนวคิดการประเมินแบบ CIPP Model ซึ่งจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ การประเมินสถานะแวดล้อม (Context) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input) การประเมินกระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) โดยได้ใช้กระบวนการดังกล่าวเป็นแนวคิดในการประเมินแบบ (CIPP Model) มาใช้ในการตัดสินใจใน 3 ลักษณะ ได้แก่

1.1 การตัดสินใจริเริ่มดำเนินโครงการ

จะเป็นผลจากการประเมินสถานะแวดล้อมว่าโครงการนั้นมีความต้องการจำเป็นที่ต้องดำเนินการเพียงใด และผลจากการประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นข้อมูลเพื่อพิจารณาว่า สิ่งจำเป็นที่จะต้องใช้ดำเนินการมีเพียงพอจะทำให้โครงการดำเนินการไปสำเร็จหรือไม่ หากปัจจัยไม่เพียงพอ ก็จะต้องชะลอไว้ก่อน

1.2 การประเมินกระบวนการดำเนินการ

เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้โครงการสามารถดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.3 การประเมินผลสรุปของโครงการ

เป็นการประเมินเพื่อลงข้อสรุปว่า โครงการที่ดำเนินการควรดำเนินการต่อไปหรือควรยุติโครงการ จากแนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน สามารถอธิบายการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ดังนี้

1.3.1 การประเมินเพื่อตัดสินใจให้เงินกองทุน สิ่งที่ต้องการประเมินคือ ความเป็นไปได้ของโครงการที่เสนอ และความเข้มแข็งของชุมชน ในการที่จะเชื่อว่าสามารถดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงหรือไม่ เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวัดคือ การพิจารณาโครงการที่ให้ชุมชนนำเสนอและพิจารณาโครงการเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ตัวชี้วัดที่กำหนด ว่าควรได้รับอนุมัติเงินกองทุนหรือไม่

1.3.2 การประเมินการดำเนินการของโครงการ มีเป้าหมายจุดประสงค์ เพื่อกำกับติดตาม และเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน เพื่อให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวัดและประเมินคือ การใช้นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการเป็นผู้เก็บข้อมูลโดยใช้ เครื่องมือเป็นแบบรายงาน (แบบ บร.) และใช้วิธีเก็บที่หลากหลายทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์ การแจกจ่าย เป็นต้น จากข้อมูลที่นักศึกษาเก็บโดยลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วม จะทำให้ทราบว่า การดำเนินการเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปรับปรุงต่อไป

1.3.3 การประเมินผลสรุปของโครงการ มีเป้าหมายจุดประสงค์สำคัญ เพื่อการตัดสินใจผลการดำเนินการของโครงการ เครื่องมือและวิธีการที่วัดเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ คือการให้นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการเป็นผู้เก็บข้อมูลโดยใช้ เครื่องมือเป็นแบบรายงาน (แบบ บร.1-12) เก็บข้อมูลทั้งผลสำเร็จของโครงการ โดยตรงและผลการกระทบของโครงการในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านบวกและด้านลบ เพื่อให้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจยกเลิกหรือให้กาสนับสนุนโครงการต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 การประเมินประชากรโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้าน นุกระเจด ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีประชากรในการประเมิน 2 ลักษณะคือ

2.1.1 ประชากรในหมู่บ้านนุกระเจด จำนวน 820 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 405 คน และเพศหญิง จำนวน 415 คน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 185 ครัวเรือน พื้นที่ตั้งของหมู่บ้านมีพื้นที่ประมาณ 8.3 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,130 ไร่

2.1.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านนุกระเจดมีจำนวน 109 คน สมาชิกกองทุนแบ่งเป็นเพศชายจำนวน 58 คน และเพศหญิงจำนวน 51 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

จากการเก็บข้อมูลในการประเมิน โดยใช้แบบรายงาน (แบบ บร.) ได้มีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.2.1 แบบรายงาน บร.(แบบเก็บข้อมูลบริบทหมู่บ้าน) เก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน คณะกรรมการหมู่บ้านจำนวน 5 คน และข้อมูลมือสองจากองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ และสำนักพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง

2.2.2 แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน คือ 93 ครัวเรือน

2.2.3 แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง) เก็บข้อมูลจากกรรมการกองทุน ผู้นำชุมชนและประชาชนในหมู่บ้าน

2.2.4 แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน) เก็บข้อมูลจากคณะกรรมการกองทุน จำนวน 14 คน

2.2.5 แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) เก็บข้อมูลจากคณะกรรมการกองทุน จำนวน 14 คน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

2.2.6 แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชน) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน คือ 93 ครัวเรือน

2.2.7 แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชน) เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน คือ 93 ครัวเรือน

2.2.8 แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) เก็บข้อมูลจากกลุ่มสตรีแม่บ้านนุกระเจด หมู่ 3 ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

2.2.9 แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน คือ 93 ครัวเรือน

2.2.10 แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของผู้นำชุมชน และประชาชนในหมู่บ้าน

2.2.11 แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี) เก็บข้อมูลจาก สมาชิกกองทุนหมู่บ้านผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 45 คน

2.2.12 แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของผู้นำชุมชน และประชาชนในหมู่บ้าน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ภาพโดยรวมของโครงการกองทุนหมู่บ้านตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบ ในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎี ดังนี้

3.1 หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ประกอบด้วย

1.1 บริบทระดับประเทศ ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม

(SME)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

1.1.4 สภาพการขาดดุลการค้าของประเทศ

1.1.5 ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2.2 เงิน 1 ล้านบาท

2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน

2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

2.5 ผู้สมัครขอกู้

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
- 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3.3 การรับชำระหนี้
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การช่วยหาตลาด

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังต่อไปนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

- 4.1.1 จำนวนผู้กู้
- 4.1.2 ยอดเงินให้กู้

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- 4.2.1 จำนวนผู้ที่ได้
- 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- 4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้
- 4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- 4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- 4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- 4.3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- 4.3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

3.2 หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ เป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น)

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น เป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น)

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปร ต่อไปนี้

- 1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และเครือข่าย
- 1.3.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือข่าย
- 1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้กู้

- 1.3.4 หนี้สินนอกระบบของผู้กู้
- 1.3.5 อาชีพหลักของผู้กู้
- 1.3.6 รายได้ของครอบครัว
- 1.3.7 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
  - 2.1 เงินที่กู้มาได้
  - 2.2 เงินอื่น ๆ
  - 2.3 สถานที่ และวัตถุดิบ
  - 2.4 เทคนิควิธีทำงาน
  - 2.5 กำลังทำงาน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
  - 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
  - 3.2 การหาตลาดที่ดี
  - 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
  - 3.4 การทำบัญชี
  - 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
  - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
    - 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
    - 4.1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
  - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
    - 4.2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
    - 4.2.2 ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น อันเนื่องจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
  - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
    - 4.3.1 ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง
    - 4.3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจกรรมของตนเองอย่างยั่งยืน
    - 4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

โดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นมีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัวต้องพึ่งผลผลิตของหน่วย

ระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ ชะระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองเดียวกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลใช้รวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังนั้นจึงใช้วิธีการเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมที่สามารถใช้เก็บรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับความต้องการ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้สามารถจำแนกได้ดังนี้

4.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 4.1.1 แบบรายงาน บร.(แบบเก็บข้อมูลบริบทหมู่บ้าน)
- 4.1.2 แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 4.1.3 แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4.1.4 แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 4.1.5 แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4.1.6 แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชน)
- 4.1.7 แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชน)
- 4.1.8 แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 4.1.9 แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 4.1.10 แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 4.1.11 แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 4.1.12 แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

4.2 แบบสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 4.2.1 แบบรายงาน บร.(แบบเก็บข้อมูลบริบทหมู่บ้าน)
- 4.2.2 แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 4.2.3 แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4.2.4 แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 4.2.5 แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4.2.6 แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชน)
- 4.2.7 แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชน)
- 4.2.8 แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

- 5.1 ค้นหาข้อมูลมือสองจากแหล่งข้อมูล คือ
  - 1) กองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
  - 2) ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ
  - 3) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง
  - 4) สำนักงานเกษตรอำเภอปากช่อง
- 5.2 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบรายงาน (บร.) ต่าง ๆ
- 5.3 การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 5.4 การสังเกต มี 2 วิธี คือ
  - 1) สังเกตอย่างมีส่วนร่วม
  - 2) สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

6.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็วและง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความในการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มี 2 ประเภท ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

แบบรายงาน บร. 2 โดยใช้ค่าสถิติ คือ ค่าร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูลมีสูตรการคิด
คำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมาย} \times 100}{\text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}}$$

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

6.2.1 แบบรายงาน บร.(แบบเก็บข้อมูลบริบทหมู่บ้าน)

6.2.2 แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

6.2.3 แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง)

6.2.4 แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)

6.2.5 แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง)

6.2.6 แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของ
ชุมชนในพื้นที่ของประชาชน)

6.2.7 แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของ
ชุมชนในพื้นที่ของประชาชน)

6.2.8 แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเสริมธุรกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)

6.2.9 แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

6.2.10 แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

6.2.11 แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

6.2.12 แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

การจัดทำสารนิพนธ์และการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบด้วยหลักวิชาการ แนวความคิดทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพที่เป็นจริง (Authentic Evaluation) ตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประเภท ดังนั้น สำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี-เลว” ก็จะนำเสนอตามสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า โดยแบ่งผลการติดตามการประเมินโครงการ ไว้ 6 ตอน ได้แก่

1.ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทต่างประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

คนไทยในอดีตอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ ทั้งพ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นครอบครัวแบบขยายในการดำเนินชีวิตของสังคมในอดีตเป็นสังคมแบบพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างเพียงพอ ในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ อยู่กับธรรมชาติที่เอื้ออำนวย มีความอุดมสมบูรณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ลักษณะเด่นทางสังคมเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน

“ความยากจนและความแห้งแล้ง”เป็นคำที่เข้าใจโดยทั่วไปว่า หมายถึง ประชาชนในชนบท ในถิ่นทุรกันดาร เนื่องจากความยากจนทำให้อยู่ไม่ได้ในชนบท ชีวิตครอบครัวไปคนละทางเหลือแต่คนแก่กับลูกน้อยเฝ้าบ้าน การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ค่านิยมด้านวิถีทางสังคมไทย กลายเป็นสังคมบริโภคนิยม เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่นยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อาชญากรรม สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอ เพราะการอพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือการหนีสังคมชนบทเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม จึงเป็นที่มาของความไม่พอดี เกิดปัญหาความยากจน รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายเนื่องจากการยึดระเบียบของค่านิยมทางสังคม เกิดปัญหาการเป็นหนี้และเกิดความเดือดร้อนเพิ่มมากขึ้นตามมา

นโยบายและมาตรการด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล (พศจิกายน 2544) ได้มีรูปแบบการแก้ไข ปัญหาความยากจนของประเทศไว้ในยุทธศาสตร์การแก้ไขและจัดการปัญหาความยากจนของ เกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการแนวคิดและยุทธศาสตร์การแก้ไขและจัดการปัญหาความ ยากจนของเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ดังนี้

- 1) เร่งรัดการพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยดำเนินงานด้านการกระจาย การถือครองที่ดินและการปฏิรูปที่ดินให้แก่เกษตรกรรายย่อยและยากจน
- 2) ปรับกระบวนการทัศน์ของบุคลากรในภาครัฐ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับ แนวคิดและวิธีการทำงานในรูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นการทำงานโดยกระบวนการมีส่วนร่วม
- 3) เร่งรัดการปรับ โครงสร้างองค์กรในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งในระดับ ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการพัฒนาชนบทของรัฐบาล

(Available:<http://www.moc.go.th/thai/dbe/นโยบาย SME s. 2545>.)

อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาความยากจนเหล่านั้น เป็นเพียงการแก้ปัญหาเบื้องต้นซึ่งใน ปัจจุบันความยากจนของประชาชนยังคงอยู่ซึ่งอาจจะประสบสำเร็จบ้างเป็นบางส่วน เนื่องจากยัง ต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนจากสิ่งที่เคยเป็น

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME_s)

รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยการเพิ่มการใช้ จ่ายภาครัฐ เพิ่มกำลังซื้อให้แก่ประชาชนกลุ่มต่างๆ ควบคู่ไปกับมาตรการสร้างความรู้ ความสามารถให้ประชาชนในระยะยาว โดยจัดตั้งค่าใช้จ่ายสำรอง เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจใน งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 จำนวน 58,000 ล้านบาท เพื่อสนับสนุน แผนงาน 5 ด้าน ได้แก่ แผนงานด้านการเกษตร แผนงานด้านการท่องเที่ยว แผนงานด้าน อุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME_s)แผนงานด้านชุมชน และแผนงาน ด้านฝึกอบรม

แผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME_s) เพื่อสนับสนุน การสร้างงาน สร้างรายได้ ช่วยการส่งออกและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศระยะ ยาว ในการจัดทำแผนงานตามนโยบายและการพัฒนาโครงการ รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนงานแห่งชาติที่สอดคล้องและสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ หลักของค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจได้ ซึ่งหน่วยงานที่ดูแลแผนงานด้านอุตสาหกรรม และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME_s)คือ กระทรวงอุตสาหกรรม

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่ง ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมโดยยึดกรอบแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม และนโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายบรรเทาปัญหาการว่างงาน/ส่งเสริมการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม นโยบายปรับบทบาทภาคราชการ นโยบายการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นต้น

นโยบายด้านอุตสาหกรรมของกระทรวงอุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงาน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน ในช่วงปี 2544-2549 กระทรวงอุตสาหกรรมจึงได้จัดทำแผนนโยบายของกระทรวงฯ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 นโยบายรัฐบาลและบทบาทภารกิจของกระทรวงฯไว้ดังนี้

ด้านอุตสาหกรรม

มาตรการเร่งด่วนระยะสั้น

1. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการหนึ่งตำบล
2. ร่วมผลักดันการจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก
3. ให้ความช่วยเหลือเพื่อลดต้นทุนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม
4. สนับสนุนการแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมการจดทะเบียนกรมสิทธิเครื่องจักรเพื่อให้สามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ในการ
5. เร่งรัดการปรับโครงสร้างภาษี เพื่อช่วยลดต้นทุนและข้อเสียเปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย
6. ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโรงงานและการมาตรฐานอุตสาหกรรมให้ทันสมัย เพื่อต่อการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม
7. เร่งรัดการดำเนินงานเพื่อปรับ โครงสร้างอุตสาหกรรมทั้งด้านการผลิต การจัดการและการตลาดให้บังเกิดผลอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง
8. พัฒนาสมรรถนะบุคลากรและองค์กรภาครัฐและเอกชนด้านเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยภาคอุตสาหกรรม และด้านระบบการจัดการตามมาตรฐานสากลเช่น ISO 9000, ISO 14000, ISO 18000 และ HACCP เป็นต้น

9. กำหนดมาตรการบรรเทาผลกระทบและเตรียมความพร้อมรับการเปิดเสรีทางการค้า
ทั้งจากข้อตกลง WTO AFTA และกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ

มาตรการระยะยาว

1. ปรับโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและการส่งเสริมการลงทุน ให้สอดคล้อง
กับเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ
2. เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน และเชื่อมโยงอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่
จะก่อให้เกิดผลต่อเนื่องต่อการปรับ โครงสร้างการผลิตภาคอุตสาหกรรม
3. สร้างความแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรม ที่ประเทศไทยมีศักยภาพการพัฒนา และมี
ฐานความรู้ความชำนาญสูง
4. พัฒนาอุตสาหกรรม ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ให้มีบทบาทสำคัญต่อการ
พัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ
5. ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน โดยจัดทำแผนพัฒนารุรกิจอุตสาหกรรมขนาด
กลางและขนาดเล็กให้เข้าถึงแหล่งสินเชื่อและเพิ่มปริมาณสินเชื่อ SMEs รายย่อยตามความจำเป็น
6. สนับสนุนและกำหนดมาตรฐานเพิ่มมูลค่าเพิ่มสินค้าอุตสาหกรรม สนับสนุนการเพิ่ม
ผลผลิตภาคอุตสาหกรรมเพื่อการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืน
7. สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในท้องถิ่น ชุมชน และภูมิภาค ให้เกิดธุรกิจ
อุตสาหกรรมที่มีระบบการจัดการที่เข้มแข็ง
8. ส่งเสริมการรับช่วงและเชื่อมโยงการผลิต โดยเน้นการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและ
เสริมสร้างความปลอดภัยในสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม
9. พัฒนาระบบสารสนเทศสถานะอุตสาหกรรม เพื่อสร้างระบบข้อมูลเตือนภัยและเป็น
ข้อมูลเพื่อการปรับตัวได้ทันสถานการณ์
10. เร่งรัดการจัดตั้งสถาบันอิสระ เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในแต่
ละสาขา ได้แก่ สถาบันผลิตภัณฑ์ไม้และเครื่องเรือน สถาบันยาและเคมีภัณฑ์ สถาบันอุตสาหกรรม
เซรามิกส์และสถาบันอุตสาหกรรมพลาสติก
11. ส่งเสริมและขยายความร่วมมือ ด้านอุตสาหกรรมและการลงทุนกับต่างประเทศและ
ประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค (Availablehttp://www.smethai.net/th/.น โยบาย SME s. 2545)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนเพิ่มมากขึ้น เกิดความขาดสนด้านรายได้ในการยังชีพประกอบกับ ภาวะเศรษฐกิจโลกที่คาดว่ายังมีแนวโน้มที่จะชะลอตัว ต่อไปอีกระยะหนึ่ง จึงต้องปรับฐานเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็งและสามารถขยายตัวต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพ

เศรษฐกิจไทยได้ผ่านพ้นช่วงครึ่งปีแรกมาแล้ว ปรากฏว่าภาคการผลิต การบริโภค และการลงทุน ปรับตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่สำหรับภาคการส่งออกนั้นกลับยังคงอยู่ในภาวะที่หดตัว โดยในครึ่งปีแรกการส่งออกลดลงไปร้อยละ 1.5 แม้ว่าในไตรมาสที่ 2 จะขยายตัวขึ้นร้อยละ 3.4 ก็ตาม แต่หากมองผลของค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ. ที่ยังคงอ่อนตัวลง ซึ่งส่งผลให้ค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออกในช่วงไตรมาสที่ 3 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม การแข็งค่าของเงินบาทไทยเมื่อเทียบกับประเทศคู่ค้าและคู่แข่งทางการค้าแล้วยังแข็งน้อยกว่า โดยค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐ. ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม ถึง 31 กรกฎาคม 2545 แข็งค่าขึ้นร้อยละ 5.2 ขณะที่เงินรูเปียอินโดนีเซียแข็งขึ้นร้อยละ 13.9 เงินวอนเกาหลีใต้แข็งขึ้นร้อยละ 9.8 เงินเยนญี่ปุ่นแข็งขึ้นร้อยละ 10.1 และเงินยูโรแข็งขึ้นร้อยละ 8.9 ในขณะที่มาเลเซีย จีน และฮ่องกง ค่าเงินอ่อนตามดอลลาร์สหรัฐ. ทำให้การส่งออกสินค้าซึ่งแข่งขันกับ 3 ประเทศนี้ไทยเสียเปรียบมาก

ภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงของไทยส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่ดีขึ้น ส่งผลให้ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ปรับประมาณการเศรษฐกิจปี 2545 จากเดิมที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 2.5 – 3.5 เป็นร้อยละ 3.0 – 4.0 ซึ่งสอดคล้องกับประมาณการ เมื่อเดือนมิถุนายนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำหรับเงินเพื่อ ธปท. คาดว่าจะอยู่ในระดับที่ประมาณไว้เดิมคือร้อยละ 0.5 – 1.0 แม้อัตราค่าน้ำมันดิบจะปรับสูงขึ้น แต่ค่าเงินบาทที่แข็งขึ้นทำให้ราคาสินค้านำเข้าในรูปเงินบาทลดต่ำลง ส่วนในปี 2546 คาดว่าเศรษฐกิจไทยจะขยายตัวร้อยละ 3.0 – 4.0 จากเดิมที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 2.5 – 4.0 และคาดว่าเงินเฟ้ออยู่ที่ระดับร้อยละ 0.5 – 1.5 จากเดิมคาดว่าอยู่ที่ระดับร้อยละ 1.0 – 2.0 (Available: <http://www.cb.ktb.co.th/prod/brsearch.nsf> .แนวโน้มเศรษฐกิจ. 2545)

อย่างไรก็ตามประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ เนื่องจากงบประมาณของประเทศมีไม่เพียงพอ จนต้องกู้เงินจากต่างประเทศ ทำให้ประชาชนมีหนี้สินมากและมีอำนาจในการซื้อลดลง ส่งผลต่อภาคอุตสาหกรรม รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบาย ในการแก้ปัญหาเพื่อลดภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ ดังนี้

2. ปรับปรุงระบบภาษีให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อส่งเสริมกระตุ้นภาคเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ

3. บริหารการคลังอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยเฉพาะการรักษาวินัยทางการคลังจัดทำแผนการบริหารทรัพย์สินและหนี้สินสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ประหยัด และกู้เงินเฉพาะเพื่อการลงทุนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก เพื่อสร้างฐานรายได้ให้แก่ประชาชนและเอกชน (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมของประเทศได้ถูกทำลายไปมาก เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ในบางพื้นที่ที่รัฐบาลดูแลไม่ทั่วถึงก็จะเกิดมลภาวะเป็นพิษ เกิดสิ่งแวดล้อมน่าเสีย โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำเสียทิ้ง ปล่อยควันพิษ และเกิดจากฝุ่นละออง ควันไอเสียจากรถยนต์ ปัญหาเครื่องจักรเสียงดัง เกินมาตรฐานที่กำหนดทำให้เป็นอันตรายกับประสาทหู ในชนบท เกษตรกรก็มักจะพบกับปัญหา ดินเสื่อมคุณภาพเนื่องจากมีการด่าง และเบสมากเกินไปทำให้ต้นไม้ไม่เจริญงอกงาม ปัญหาจากป่าถูกทำลายทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล การจับสัตว์น้ำในฤดูผสมพันธุ์ล้วนเป็นปัญหาที่ต้องรอกการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

รัฐบาลมีนโยบายฟื้นฟูสภาพและคุณภาพการป้องกันความเสื่อมโทรม หรือการสูญเสียไป และการนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตเกิดความสมดุลในการพัฒนา และเป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน

1. บริหารและจัดการสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพแบบบูรณาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นดั้งเดิม

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการควบคุมและกำจัดมลภาวะที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิต

3. สนับสนุนให้นำต้นทุนทางสังคมมาพิจารณาในการดำเนินโครงการที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม

4. สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการบริหารจัดการกับสิ่งแวดล้อม (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาวันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544)

4. สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการบริหารจัดการกับสิ่งแวดล้อม (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พ้นคำรวงโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาวันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.1.5 ความเคือคร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

นับแต่ต้นปี 2541 เป็นต้นมา ประเทศไทยประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างรวดเร็ว สาเหตุของปัญหาดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายนอกอันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเมื่อเดือนกรกฎาคม 2540 การแข่งขันในภาคธุรกิจต่างๆ ที่ทวีความรุนแรงขึ้น เช่น ในด้านอสังหาริมทรัพย์ สำหรับปัจจัยภายใน นั้น เกิดจากการที่ผู้ประกอบการจำนวนมากขยายกิจการ โดยการกู้ยืมเงินมาลงทุนในธุรกิจที่ไม่ถนัดและไม่มีความชำนาญ หรือนำเงินมาใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น กู้เงินระยะสั้นมาใช้ระยะยาว ประกอบกับการขาดกระบวนการติดตามหนี้ที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยเหล่านี้เป็นเหตุให้ลูกหนี้เกิดปัญหาด้านสภาพคล่อง ซึ่งส่งผลให้เป็นหนี้ NPL ในเวลาต่อมา ซึ่งการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นแนวทางหนึ่งที่ทางการนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหานี้เสียดังกล่าว

(Available:<http://www.bot.or.th/bothomepage/Special/CDRAC/cdrac.htm>.แนว โนมัเศรษฐกิจ.

2545)

จากการศึกษาของคณะกรรมการการคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงินวุฒิสภาฯ ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาระหนี้ภาครัฐ (รายงานการพิจารณาของคณะกรรมการการคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงินวุฒิสภาฯ ที่นำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาฯ) ได้สรุปความเห็นที่สำคัญ ได้ดังนี้

1) เศรษฐกิจไทยยังต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติหลายประการที่ยังต้องใช้เวลา ในการแก้ไขปัญหา นอกจากปัญหาความซบเซาของเศรษฐกิจโดยรวม อันส่งผลให้เกิดการว่างงานเพิ่มขึ้น อยู่อย่างค่อเนื่อง และปัญหาความเปราะบางของสถาบันการเงิน ตลอดจนปัญหาความอ่อนแอทางการคลังได้ กลายเป็นปัญหาใหม่ ที่จะเป็นตัวถ่วงการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ และอาจจะนำมาซึ่งวิกฤตการณ์ทางการคลังในอนาคต

2) ภาระหนี้ภาครัฐ ได้เพิ่มขึ้น จาก 689,904 ล้านบาท (ร้อยละ 15 ของรายได้ประชาชาติ) เมื่อสิ้นปีงบประมาณ 2539 เป็น 1,869,706 ล้านบาท และเมื่อรวมหนี้ของกองทุนฟื้นฟูฯ (IMF) ที่ใช้ในการช่วยเหลือสถาบันการเงินอีก 959,586 ล้านบาท ทำให้หนี้ภาครัฐมีเพิ่มขึ้น มากกว่า 4 เท่าตัว และจำนวนทั้งสิ้น 2,829,292 ล้านบาท (ร้อยละ 61 ของรายได้ประชาชาติ) เมื่อสิ้นปีงบประมาณ 2542 (คิดเป็นภาระหนี้ประมาณ 47,000 บาท ต่อประชากร 1 คน)

อย่างไรก็ดี เมื่อรวมหนี้ต่างประเทศที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กู้ยืม มาเสริมเงินสำรองระหว่างประเทศในช่วงวิกฤติอีก 520,692 ล้านบาท หนี้ภาครัฐจึงมีจำนวนรวมกันทั้งสิ้น 3,349,984 ล้านบาท (ประมาณ 3.3 ล้านล้านบาท) จำนวนหนี้ดังกล่าวนี้ยังไม่รวมหนี้ของรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลไม่ได้ค้ำประกันและหนี้กองทุนฟื้นฟูฯ ที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นอีกเกือบ 500,000 ล้านบาท

อีกทั้งยังไม่รวม (1) หนี้ที่จะเพิ่มจากการขยายธนาคารพาณิชย์ของรัฐให้ต่างชาติ และการตั้งบริษัทบริหารทรัพย์สิน (AMC) เพิ่มบริหารหนี้เสียของธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ซึ่งคาดว่าจะมีภาระหนี้เพิ่มอีก จำนวน 300,000-500,000 ล้านบาท

2) หนี้ที่เกิดจากการปิดบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ 56 แห่ง ที่ทางธนาคารกรุงไทย ได้ออก NCD ไว้จำนวน 300,000 ล้านบาท

3) ภาระหนี้ภาครัฐ จะเป็นภาระหนักต้องงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐบาลต่ออีกเป็นเวลานาน โดยรัฐบาลจะต้องตั้งงบประมาณเพื่อการชำระหนี้ ซึ่งจะเพิ่มขึ้นเกินกว่า 2 เท่า จาก 33,320.03 ล้านบาท (ร้อยละ 3.6 ของวงเงินงบประมาณรายจ่าย) เมื่อสิ้นปีงบประมาณ 2542 และนับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 เป็นต้นไป ภาระหนี้ภาครัฐในงบประมาณประจำปี จะอยู่ในระดับประมาณ 100,000 ล้านบาท และเกินกว่า 100,000 ล้านบาท ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 เป็นต้นไป

ผลก็คือ ในขณะที่บชำระหนี้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับนั้น ก็จะส่งผลให้บพัฒนาของประเทศถูกเบียดบังลงจนเกือบหมด ซึ่งจะต้องมีผลกระทบ ต่อการพัฒนาการเติบโตของประเทศในอนาคต (Available:http://www.rakbankerd.com/benny/01_jam/thaiinfor/country_info/index.html?topic_id=4&db_file=ภาระหนี้สิน.2545.)

ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เกิดภาวะขาดแคลนเงินลงทุน ไม่สามารถเข้าถึงเงินแหล่งเงินทุนในระบบได้ และต้องพึ่งแหล่งเงินนอกระบบและเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง ทางรัฐบาลจึงมีนโยบายในการแก้ปัญหา ดังนี้

1. ปรับโครงสร้างสินเชื่อและเงินทุนภาคเกษตรให้สอดคล้องกับวงจรการผลิต เร่งรัดแก้ไขหนี้สินของเกษตรกร การพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกร ราชย์อย เป็นเวลา 3 ปี
2. ส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสาน
3. โครงการธนาคารเพื่อการเข้าสู่แหล่งเงินทุนของผู้ที่มีรายได้น้อย
4. ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

ปัจจุบันบรรยากาศของชนบทเริ่มเสื่อมโทรมลง เพราะ สาเหตุที่เกิดขึ้นมาจากหลายทิศทางที่สำคัญคือ ผลจากการพัฒนาประเทศตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-6 ที่

เน้นอุตสาหกรรม การบริการ การท่องเที่ยว การสร้างถาวรวัตถุ การเน้นปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดเดียวเพื่อขาย ทำให้ป่าไม้แหล่งน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดินเสื่อมโทรมลง ประกอบกับการเอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจเอกชนและอำนาจการเมืองอยู่ในมือนายทุนทำให้เกษตรกรปลูกข้าวไม่ได้ผล ราคาผลผลิตตกต่ำ ขณะที่ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เครื่องจักรกล ราคาแพงจนต้องกู้หนี้ยืมสินมาทำการผลิตและซื้อขาย แต่ไม่อาจสร้างผลกำไรได้ จึงต้องหาอาชีพเสริมด้วยการอพยพแรงงานเพื่อมี รายได้มาจุนเจือครอบครัว ประกอบกับเกิดช่องว่างทางสังคมซึ่งมีการแบ่งชนชั้นระหว่างคนรวยและคนจน ไม่มีความสมดุลในการพัฒนาประเทศในทางเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง การศึกษา สาธารณะ สุข และปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของราชการทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น รัฐบาลจึง

คำว่า ชนบท ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายว่า หมายถึง “บ้านนอก” และคำว่า บ้านนอก หมายถึง “เขตแดนที่ห่างจากตัวเมืองออกไป” “คำจำกัดความดังกล่าวเป็นเพียงการบอกปริมณฑลของสองชุมชนเท่านั้น นักสังคมวิทยา ได้เสนอรายละเอียดที่เป็นลักษณะบางอย่างของชนบท ดังนี้

- 1) อาชีพชนบท มักประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น การปลูกข้าว ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น
- 2) ขนาดของชุมชนมีขนาดเล็ก จึงทำให้คนในชุมชนรู้จักมักคุ้นกัน รับรู้เรื่องทุกข์สุขของ ครอบครัวเพื่อนบ้าน และพึ่งพาอาศัยกันได้พอสมควร
- 3) การพึ่งพาธรรมชาติสูง โดยเฉพาะอาชีพทางการเกษตรกรรม ต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลักทำให้วิถีชีวิตผูกพันกับประเพณี ความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติสูงกว่าคน เมือง ซึ่งอาจดำรงชีวิตต่าง จากชีวิตเกษตรกร
- 4) ค่าครองชีพต่ำ คือสามารถอยู่หากินได้ดีกว่าชุมชนเมือง ยังสามารถพึ่งอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ ท้องนา ฝืนป่า แหล่งน้ำ เป็นแหล่งหาอาหารหรือผลิตอาหารได้
- 5) ไม่เคร่งเครียดกับการต่อสู้ เพื่อความอยู่รอด เท่าวิถีชีวิตของชาวเมือง ซึ่งผูกพันกับค่าจ้าง ค่าแรงรายวัน การทำงานตามเวลาที่กำหนด การนัดหมายจึงเป็นเรื่องที่ชาว ชนบทรับรู้ เมื่อเข้ามาทำงานในเมือง ต้องอาศัยความอดทนและทำงานหนักเพื่อแรกกับเงินเพียงเพื่อให้อยู่รอด
- 6) ความเจริญและเทคโนโลยีสมัยใหม่ยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะระบบการสื่อสารยุคใหม่ โทรสาร โรงแรม ร้านค้า ที่ทันสมัยมีน้อย ความเจริญของชนบทจึงล่าช้ากว่าชุมชนเมือง ดังนั้น ในการรับรู้ข่าวสารเป็นไปไม่ได้ไม่เท่าที่ควร

(Available:http://www.rakbankerd.com/benny/01_jam/thaiinfor/country_info/index.html?topic_id=199&db_file=ความเป็นอยู่ของไทยในชนบท.2545.)

1. มุ่งพัฒนาการผลิตภาคชนบทและสร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจชุมชนจัดตั้งกองทุน 1 ล้านบาท

2. พัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตรสมัยใหม่ ส่งเสริมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ทาง การเกษตรและความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศด้านการตลาด การเกษตร เพื่อสามารถวางแผนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ส่งเสริมสหกรณ์ ธุรกิจชุมชน สถาบันการเกษตร และองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง

4. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ส่งเสริมการวิจัยจากภูมิปัญญาไทยผสมกับวิทยาการสมัยใหม่

5. ส่งเสริมการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับภูมิประเทศ

(คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.1.7 ค่านิยมในกระแสของท้องถิ่นชนบท

ในปัจจุบันการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกสืบเนื่องจากเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสาร หรือสื่อต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้า โอกาสที่ได้รับรู้เอาค่านิยมจากโลกที่เจริญกว่าเป็นไปได้ง่าย ทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท เหตุนี้เองที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศ เนื่องจาก ค่านิยมบางอย่างไม่เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน เช่น ชื่อรถราคาแพง ๆ เสื้อผ้าราคาแพง ทองเที่ยวต่างประเทศ ชื่อสินค้ายี่ห้อดังจากต่างประเทศ ทำให้การพัฒนาประเทศเกิดความไม่สมดุลกัน ทางด้านเศรษฐกิจสังคม จิตใจ ทำให้ชนชั้นที่ด้อยโอกาสในสังคมลึกลับมีช่องว่างระหว่างคนรวย กับคนจน เมืองกับชนบท ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อย่างมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณี โรคเอดส์ เป็นต้น

เนื่องจากค่านิยมของต่างประเทศมีผลต่อระบบสังคมในเมืองไทย ทำให้ประชาชนชาวไทยรับเอาค่านิยมที่ผิด ๆ เข้ามาเป็นจำนวนมากซึ่งถือได้ว่า เป็นความเสื่อมโทรมทางสังคมอย่างหนึ่ง รัฐบาลควรส่งเสริมการเรียนรู้ การปรับใช้วัฒนธรรมจากต่างประเทศใช้กับสังคมไทยให้เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยที่ยังคงเอกลักษณ์ไทย (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาวันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านนุกระเจด

ในอดีตหมู่บ้านนุกระเจดเป็นป่าดงดิบ อุดมไปด้วยสัตว์ป่านานาชนิด เช่น เสือ ชะมด งู นกแก้ง กวางเป็นต้น และมี ดินไผ่นานาพันธุ์ เช่นดินหาวาย ดินเพ็ก ดินประคู้ ดินกะเบา กัก ดินปอกระสา ดินรูกฟ้า ทุ่งดอกกระเจียวในบางพื้นที่ ดินตะแบก ดินมะค่า ดินสมพง (ปัจจุบันไม่มีแล้ว)

และคันกระถิน ซึ่งคันกระถินพบมากในทุกบริเวณในหมู่บ้าน ชาวบ้าน ในสมัยนั้นเรียกคันกระถินเป็นภาษาท้องถิ่นว่า “พักกระเสด” ซึ่งก็หมายถึง กระถิน นั้นเอง แต่ต่อมาฟังสำเนียงผิดเพี้ยนไปเป็นพักกระเจด เนื่องจากในบริเวณส่วนรอบหมู่บ้านมีน้ำคลองไหลผ่านทำให้เป็นพื้นที่ที่ อุดมสมบูรณ์มีประชากรย้ายถิ่นฐานเข้ามาหักร้างกลางพม่าพญา เพื่อเป็นพื้นที่ทำมาหากิน และในบริเวณป่ามีหนองน้ำ หลายแห่ง ชาวบ้านเรียกหนองน้ำบริเวณนั้นว่า “บุ” ซึ่งหมายถึงหนองน้ำ หรือลำแม่น้ำที่ไหลพาดผ่านในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน “บุกระเจด”

ในบริเวณพื้นที่ของหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 3 คุ่ม ซึ่งประกอบด้วย ทิศตะวันตก คือคุ่มบ้านบุกระเจด ซึ่งเป็นคุ่มที่มีประชากรอาศัยหนาแน่นที่สุด บริเวณ ทิศเหนือ คือคุ่มบ้านแก่งกลางคง ซึ่งมีอาณาบริเวณอยู่ใกล้คลองน้ำมากที่สุด ชาวบ้านจึงเรียกคูลองน้ำนั้นว่า “แก่ง” อยู่ท่ามกลางป่าหนาแน่นในอดีต จึงเป็นที่มาของชื่อ “แก่งกลางคง” และคุ่มสุดท้ายอยู่บริเวณทิศตะวันออกและทิศใต้ คือ คุ่มบ้านทุ่งลี ในบริเวณคุ่มทุ่งลี ไม่เป็นบริเวณที่แห้งแล้งที่สุดไม่มีแม่น้ำลำไหลผ่าน มีทุ่งหญ้า เต็มไปด้วยป่าไม้ ในอดีตเต็มไปด้วยคันรูกฟ้าเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงเรียกกันว่า “ทุ่งรูกฟ้า” ต่อมาจึงเปลี่ยนชื่อมาเป็น “ทุ่งลี” จึงได้มีการเรียกขานสืบต่อมาจนปัจจุบัน

หมู่บ้านบุกระเจดเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2480 หรือประมาณ 65 ปีมาแล้วจากการสอบถามคนชราในหมู่บ้าน ประชากรในหมู่บ้านอพยพมาจากหลายพื้นที่ ต่างมาจับจองเป็นเจ้าของที่ดินโดยการถากถางพื้นที่ป่าเพื่อเป็นของตนเองหากใครมีกำลังมากเพียงใดก็ถากก็ถางได้มากเพียงนั้น จากคำให้สัมภาษณ์ของ พ่อแรม เกตุนอก อายุ 67 ปี ได้ให้ข้อมูลว่า บุคคลกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งถิ่นฐาน คือ

1. พ่ออาด แม่เมะ หนูเจ็ก ย้ายมาจาก อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
2. พ่อโค แม่บุญฉิมทิม ย้ายมาจาก ตำบลจันทัก จังหวัดนครราชสีมา
3. พ่อเปียง แม่เนา งอนจันทัก ย้ายมาจาก จันทัก จังหวัดนครราชสีมา
4. พ่อฮัม แม่น้อย หนูเจ็ก ย้ายมาจาก โนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
5. พ่อลาย แม่บุญพรหมพันธุ์ใจ ย้ายมาจาก สูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

โดยส่วนใหญ่จะเป็นคนจังหวัดนครราชสีมาต่างมาจับจองที่ดินทำกินใกล้แหล่งน้ำ มีการถากถางป่าดงดิบเพื่อทำการเกษตรทำไร่ หาของป่าไปขายจับสัตว์น้ำและสัตว์บกบริโภคและนำไปขายในตลาด

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

จากรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านบุกระเจดในสภาพปัจจุบัน ซึ่งได้บทสรุปดังนี้คือ ในด้านของสมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันอยู่ในระดับปานกลาง จากการร่วมงานประเพณีต่าง ๆ สมาชิกในชุมชนมีความซื่อ

สตั้ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้ได้จากการส่งเงินกู้ของกลุ่มออมทรัพย์ ในชุมชนมีการช่งช่งคนทำ ความคืออยู่ในระดับที่น้อย เนื่องจากการว่ากล่าวเกี่ยวกับผู้นำชุมชนไปในทางที่ไม่ดีนัก สมาชิกใน ชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระดับที่น้อย สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้อยู่ใน จำนวนประมาณ 15 ครั้งต่อเดือน มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ จำนวน 96 ครอบครัว จากปี ก่อนลดลงเหลือ 72 ครอบครัว เนื่องจากประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ สภาพครอบครัวใน ชุมชนมีความอบอุ่นพร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองในจำนวน 90 ครอบครัว จากปีก่อน และลดลง เหลือ 82 ครอบครัว เนื่องจากการหย่าร้าง และเสียชีวิต ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร ประชาชนจากปีก่อนมี 2 กลุ่มองค์กร และในปัจจุบันยังคงมีเท่าเดิมคือกลุ่มกองทุนฌาปนกิจและ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ปัจจุบันมีกลุ่มองค์กรเพิ่มขึ้นจากเดิม มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่บ้านบุกระเจด กลุ่มกองทุนฌาปนกิจหมู่บ้าน และกลุ่มกองทุนหมู่บ้านบุกระเจด(เงินล้าน)

ในสภาพปัจจุบันหมู่บ้านบุกระเจดแบ่งแยกตามลักษณะดังนี้

1) ลักษณะประชากร

หมู่บ้านบุกระเจด มีจำนวนประชากร 820 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 41.5 และ เพศชาย ร้อยละ 40.5 กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18ปี 1 วัน -50 ปีเต็มเนื่องในวัยนี้เป็นวัน กลางคนซึ่งเป็นแรงงานที่สำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
-ชาย	405	49.4
-หญิง	415	50.6
รวม	820	100

2. อายุ		
-1 วัน - 3 ปีเต็ม	22	4.38
-3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	22	4.38
-6ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	52	10.36
-12 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	36	7.17
-15 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	51	10.16
-18 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	289	57.57
-50 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	11	2.19
-60 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	19	3.79
รวม	502	100
3. จบการศึกษา		
-ไม่ได้รับการศึกษา	30	3.66
-ประถมศึกษา	365	44.51
-มัธยมศึกษาตอนต้น	186	22.68
-มัธยมศึกษาตอนปลาย	120	14.63
-อนุปริญญาตรี	96	11.71
-ปริญญาตรี	20	2.44
-ปริญญาตรีขึ้นไป	3	0.37
รวม	820	100
4. ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีฐานะยากจนไม่มีผู้อุปการะ		
-ได้รับเงินสงเคราะห์จากรัฐ	9	100
-ได้รับเงินสงเคราะห์จากที่อื่นๆ	-	
รวม	9	100
5. คนพิการ		
-ได้รับการศึกษา	-	
-ไม่ได้รับการศึกษา	4	100
รวม	4	100

แหล่งที่มาของข้อมูล : แบบรายงานเก็บข้อมูลบริบทชุมชน (บร1)

2) ลักษณะพื้นที่

จากบริเวณพื้นที่ราบลุ่มริมฝั่งลำตะคลองของหมู่บ้านบุกระเจด มีอาณาเขตเป็นบริเวณ ส่วนหน้าจากเส้นทางถนนรัชต์ซึ่งเป็นเส้นทางไปอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ หากเข้ามาจากทาง บริเวณถนนรัชต์จะเป็นหมู่บ้านแรกของตำบลขงพระ

ในบริเวณทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่ที่ 10	บ้านหน้าฟาร์มกิโล 3
ในบริเวณทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่ที่ 2	ขงพระใต้
ในบริเวณทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่ที่ 7	หนองประคูปาก
ในบริเวณทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่ที่ 8	บ้านนา

3) ลักษณะที่ดินและการประกอบอาชีพ

หมู่บ้านบุกระเจดมีจำนวน 185 ครัวเรือน แต่มีครอบครัวที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน จำนวน 181 ครอบครัวมีที่ดินทำกิน มีพื้นที่ถือครองจำนวน 5,310 ไร่ ใช้เป็นพื้นที่ทางการเกษตรจำนวน 2,644 เพื่อการประกอบอาชีพ ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของการประกอบอาชีพทำการเกษตร จำแนกตามจำนวนที่ดิน

ลักษณะอาชีพและที่ดิน	จำนวน (ไร่)	ร้อยละ
1. การประกอบอาชีพ		
-ทำนาข้าว	150	5.67
-ทำไร่	1,644	62.18
-ไม้ผล	400	15.13
-พืชผัก	50	1.90
-ไร่นาสวนผสม	180	6.80
-ทุ่งหญ้า	100	3.78
-พื้นที่ว่างเปล่า	120	4.54
รวม	2,644	100

แหล่งที่มาของข้อมูล : สำนักงานเกษตรอำเภอปากช่อง

4) ลักษณะด้านศาสนา

หมู่บ้านแก่งกลางคองมีวัดจำนวน 1 แห่งคือ วัดแก่งกลางคอง

ประชากรทุกคนในหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธ

1. ประวัติวัดแก่งกลางคอง ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ปีพ.ศ. 2510 เป็นครั้งแรกโดยตั้งเป็นสำนักสงฆ์รวมมิตร ได้การสนับสนุนจากนายสมควร อุปลาบัติ มอบที่ดินให้เพื่อทำการก่อสร้าง จำนวน 7 ไร่ มีนายสวาท ตาจันทิก นำอุปกรณ์การก่อสร้าง อาทิเช่น เสาไม้ สังกะสี ไม้กระดาน ก่อสร้างเป็นกุฏิหลักเล็ก ๆ ขึ้น จากการร่วมมือร่วมใจของแกนนำจำนวน 6 คน ได้นิมนต์พระมาจำพรรษาครั้งแรกจำนวน 4 รูป ต่อมาเมื่อผู้บริจาคที่ดินให้กับวัด อีกจำนวน 11 ไร่ 3 งาน 20 ตารางวา และได้ขอ ก่อตั้งเป็นวัดแก่งกลางคองเมื่อปี พ.ศ. 2524 ซึ่งในปัจจุบันมีพระจำพรรษาจำนวน 5 รูป และสามเณรจำนวน 1 รูป

2. ประเพณีงานบุญในรอบหนึ่งปีคือ

เดือนมกราคม	ทำบุญประเพณี	ทำบุญขึ้นปีใหม่
เดือน กุมภาพันธ์	ทำบุญประเพณี	งานเทศน์มหาชาติ
เดือนมีนาคม	ทำบุญประเพณี	----
เดือนเมษายน	ทำบุญประเพณี	ทำบุญวันสงกรานต์
เดือนพฤษภาคม	ทำบุญประเพณี	ทำบุญวันวิสาขบูชา
เดือนมิถุนายน	ทำบุญประเพณี	----
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญประเพณี	วันเข้าพรรษา
เดือนสิงหาคม	ทำบุญประเพณี	วันเฉลิมพระชนม์พรรษาสมเด็จพระราชินี
เดือนกันยายน	ทำบุญประเพณี	สารทไทย
เดือนตุลาคม	ทำบุญประเพณี	ออกพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	ทำบุญประเพณี	----
เดือนธันวาคม	ทำบุญประเพณี	วันเฉลิมพระชนม์พรรษาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

5) ลักษณะด้านสุขภาพอนามัย

หมู่บ้านนุกระเจดได้ไปเข้ารับการรักษาพยาบาลจากสถานอนามัยชนงพระใต้ หมู่ที่ 2 ค.ชนงพระ ในส่วนของสภาพความเป็นอยู่ส่วนใหญ่มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีการตรวจโรคประจำปีของหมู่บ้าน ที่สถานอนามัยชนงพระใต้ซึ่งมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ประจำอยู่จำนวน 2 คน

โรคที่พบบ่อยในชาวบ้านหมู่บ้านนุกระเจดในรอบปีที่ผ่านมา ได้แก่

- โรคเกี่ยวกับระบบไหลเวียนโลหิต ได้แก่
  1. โรคความดันโลหิตสูง จำนวน 3 คน
  2. โรคหัวใจ เบาหวานและความดันร่วมด้วย จำนวน 15 คน
- โรคที่เกี่ยวกับทางเดินอาหาร ได้แก่
  1. โรคอุจจาระร่วง จำนวน 3 คน
  2. โรคไข้เลือดออก จำนวน 3 คน
- โรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ
  1. โรคไข้หวัด จำนวน 180 คน
  2. โรคผิวหนังผื่นคัน จำนวน 20 คน
- โรคขาดสารอาหาร จำนวน 4 คน
- โรคทางจิต จำนวน 1 คน
- โรคพิการแต่กำเนิด จำนวน 1 คน
- มีส่วนถูกสุขลักษณะครบทุกหลังคาเรือน
- น้ำดื่มส่วนใหญ่ใช้ น้ำฝน

ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้าน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 39/4 ผู้นำการจัดตั้งคือ นางแฉล้ม น้าทิพย์ อายุ 49 ปี ตำแหน่ง ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ประสบการณ์การทำงาน 2 ปี

6) ระบบสาธารณูปโภค

ไฟฟ้า ในหมู่บ้านนุกระเจดมีไฟฟ้า ใช้เกือบทุกหลังคาเรือน จะขาดอยู่ 4 หลังคาเรือนที่ยังไม่นำไฟฟ้าเข้าบ้านคนเนื่องจากไม่มีเงิน ใช้ระบบไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอปากของจังหวัดนครราชสีมา

น้ำประปา หมู่บ้านนุกระเจด มี 3 คุ่ม ในแต่ละคุ่มจะมีโครงการน้ำประปาหมู่บ้าน 2 แห่ง คือ ที่คุ่มบ้านแก่งกลางดง ตั้งอยู่วัดแก่งกลางดง โดยใช้ร่วมกับคุ่มบ้านนุกระเจด และอีกโครงการหนึ่งตั้งอยู่ คุ่มบ้านทุ่งลิ โดยโครงการทั้งหมดเป็นโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ

โทรศัพท์ หมู่บ้านนุกระเจดใช้เครื่องเครือข่ายขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย เป็นโทรศัพท์ติดตามบ้าน แต่ในส่วนของโทรศัพท์สาธารณะยังไม่มี

ไปรษณีย์ ได้รับการบริการจากที่ทำการไปรษณีย์ปากช่อง บริการส่งจดหมาย โทรเลข พัสดุ หรือค่าบริการต่าง ๆ ส่งถึงบ้านทุกหลังคาเรือน แต่ในส่วนของตู้ไปรษณีย์ยังไม่มี เนื่องจากมี

จุดศูนย์รวมอยู่ที่ตำบลหนองน้ำแดง หมู่ที่ 8 เพราะเนื่องจากคู้ไปรษณีย์อยู่ใกล้ถนนรัชต์และอยู่ใกล้เขตติดต่อกมากที่สุด

7) ลักษณะแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำในหมู่บ้านบุกระเจด เริ่มจากลำตะคลองแม่น้ำสายที่ใหญ่ที่สุดและอุดมสมบูรณ์ที่สุดภายในหมู่บ้านซึ่งไหลผ่านจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ไปบรรจบที่เขื่อนลำตะคลอง ไหลผ่านในหมู่บ้านบุกระเจดประมาณ 10-20 กิโลเมตร เป็นแหล่งน้ำที่ชาวบ้านซึ่งมีที่ดินทำกินอยู่บริเวณริมฝั่งลำตะคลองใช้น้ำลำตะคลองทำนา ปลูกพืชผักได้สะดวกสบายตลอดปี จากที่หมู่บ้านบุกระเจดมีจำนวน 3 คຸ້ม คือคຸ້มบ้านแก่งกลางคอง คຸ້มบ้านบุกระเจด และคຸ້มบ้านทุ่งลิ ซึ่งบริเวณน้ำลำตะคลองไหลผ่านคຸ້มบ้านบุกระเจดและแก่งกลางคอง ส่วนในบริเวณคຸ້มบ้านทุ่งลีนั้นไม่มีลำตะคลองไหลผ่านแต่จะมีบ่อน้ำซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “บ่อหลวง” เป็นบ่อน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตรของคຸ້มบ้านทุ่งลิ เป็นโครงการของกรมการเร่งพัฒนาชนบท (กพช) บุคสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2539

ตารางที่ 3 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	20	-	/
บ่อน้ำบาดาล	104	/	-
สระน้ำ	10	/	-
คลองน้ำ	1	/	-
หนอง	3	-	/
บึง	2	-	/
รวม	129	115	14

แหล่งที่มาของข้อมูล : แบบรายงานบริบทชุมชน (บร1)

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

หมู่บ้านบุกระเจดมีลักษณะด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน ดังนี้

1) หมู่บ้านบุกระเจดมีหลากหลายอาชีพโดยมีการประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก รองลงมาคือ อาชีพที่ต้องออกไปรับจ้างทั่วไป การทำการเกษตรของหมู่บ้านบุกระเจดส่วนใหญ่เป็นการทำนาปีเป็นหลักรองลงมาคือการทำไร่ ปลูกถั่วลิสง ปลูกข้าวโพด และสุดท้ายคือการ

ปลูกผัก อาชีพทำสวนส่วนใหญ่ปลูกไม้ผล อาทิเช่น มะม่วง เป็นหลัก รองลงมาเป็นส่วนฝรั่ง สวนขนุน สวนองุ่น น้อยหนา อาชีพการเลี้ยงสัตว์ เช่นวัวนม หมู ไก่ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นธุรกิจวัวนม และมีธุรกิจไก่ไข่แห่งเดียวในหมู่บ้าน อาชีพรับจ้างทั่วไป มีการรับจ้างการเกษตรรับจ้างในตัวเมือง รับจ้างตามรีสอร์ต และโรงงานอุตสาหกรรม

ในหมู่บ้านนุกระเจดมีการนำวัตถุคิบจากตลาดปากช่อง และสหกรณ์การเกษตรปากช่อง เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช ยาฆ่าแมลง อาหารสัตว์ ผลผลิตของหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะส่งไปจำหน่ายคือ

1. จังหวัดนครราชสีมา สินค้าที่ส่งไปจำหน่ายคือ ผักสวนครัว ผลไม้ น้ำนมดิบ สัตว์เลี้ยง
2. ตลาดปากช่อง (ตลาดสด)
3. จังหวัดสระบุรี สินค้าที่ส่งไปจำหน่ายคือ พืชผักสวนครัวต่าง ๆ รวมถึงผลไม้ นานาชนิด
4. จังหวัดปทุมธานี(ตลาดไท) สินค้าที่ส่งไปจำหน่าย คือ ผลไม้ มะม่วง ขนุน ผักต่าง ๆ

รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน คอคริวเรือนอยู่ที่ประมาณ 50,000 ต่อปี ในอดีต ชีวิตความเป็นอยู่ เป็น ไปอย่างเรียบง่าย ไม่มีเครื่องอุปโภคบริโภคมากมายดังเช่นปัจจุบัน จึงไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพย์สินเงินทองมากมายเท่าใดนัก ชาวบ้านได้อาศัยการทำเกษตรเก็บของป่ามาขายและมารับประทานกัน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่พอเพียง แต่ปัจจุบันเทคโนโลยีเริ่มเปลี่ยนแปลงไป สิ่งของสาธารณูปโภค ของใช้เริ่มมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และมีราคาสูงขึ้น ทำให้สภาพชีวิตในอดีตเริ่มเปลี่ยนแปลงไปกว่าเดิม เริ่มที่จะมีสิ่งของเครื่องใช้เพิ่มมากขึ้น มีรถจักรยานยนต์ รถยนต์เพิ่มมากขึ้น ในบางครอบครัวสามารถที่จะบริหารเงินในครอบครัวได้ดี ก็มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีมีสิ่งของเครื่องใช้มากมาย โดยไม่เดือดร้อน แต่บางครอบครัวเกิดการเป็นหนี้ เช่นเป็นหนี้ที่เกิดจากการนำเงินมาลงทุนแล้วขาดทุน เป็นหนี้ที่ใช้เงินเกินความจำเป็นของครอบครัว บางรายถึงกับต้องถูกยึดที่ดินไม่มีที่ดินทำกิน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้องออกไปรับจ้างเพื่อนำเงินมาจุนเจือครอบครัว จากการสัมภาษณ์ ชาวบ้านนุกระเจด 30 % ในอดีต อาชีพของพวกเขา ให้ความสำคัญ ทำไร่ข้าวโพด ไร่มัน แต่แล้วก็ต้องเลิกทำไป อย่างไรก็ดีตามมาถึงปัจจุบัน พวกเขาต้องออกมาทำอาชีพรับจ้างทั่วไป เนื่องจากทำการเกษตรแล้วเกิดการขาดทุน

หมู่บ้านนุกระเจดมีพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 4,373 ไร่ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตรคือ ปลูกพืชสวน คือมะม่วง

2) ลักษณะการเลี้ยงสัตว์

หมู่บ้านนุกระเจดมีประชากรที่ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ จำนวน ครอบครัวย โดยครอบครัวยส่วนใหญ่มีอาชีพ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนสัตว์จำแนกตามประเภทของสัตว์

ประเภทของสัตว์	จำนวนสัตว์ (ตัว)	ร้อยละ
สุกร	100	13.83
วัว		
- วัวเนื้อ	30	4.15
- วัวนม	73	10.09
ไก่	400	55.33
เป็ด	120	16.60
รวม	723	100

แหล่งที่มาของข้อมูล : สำนักงานเกษตรอำเภอปากช่อง

2) ลักษณะรายได้ของประชาชน

หมู่บ้านนุกระเจด ประกอบอาชีพรับจ้าง เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากในหมู่บ้านมีครัวเรือนที่มีพื้นที่ทำกินเป็นส่วนน้อยและในบางครัวเรือนไม่มีเงินทุนในการที่จะประกอบอาชีพ จึงหันมารับจ้างทั่วไป บ้างก็ไปรับจ้างตามรีสอร์ท บ้างก็รับจ้างทำสวนทำไร่กับนายทุนภายในหมู่บ้านหรือนอกหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านจึงมีรายได้เฉลี่ยแล้วไม่เท่ากันดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนครอบครัวที่มีรายได้ต่อปี จำแนกตามจำนวนรายได้

จำนวนรายได้	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
1,000 - 5,000 บาท	30	16.22
5,001 - 10,000 บาท	12	6.49
10,001- 20,000 บาท	20	10.81
20,001- 30,000 บาท	18	9.72
30,001-50,000 บาท	75	40.54
50,001-100,000 บาท	30	16.22
รวม	185	100

แหล่งที่มาของข้อมูล : แบบรายงานบริบทชุมชน (ปร 1)

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

หมู่บ้านบุกระเจดมีสภาพความเป็นอยู่ในสถานะปานกลาง มีการพึ่งพาอาศัยกันแบบที่
น้อง ด้านเศรษฐกิจ

2) วัฒนธรรมประเพณีที่เด่น ๆ

นอกจากประเพณีทำบุญต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น หมู่บ้านบุกระเจดยังมีประเพณีที่
เด่น ๆ คือ ประเพณี รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ในวันที่ 13 เมษายน ซึ่งเป็นวันสงกรานต์ของทุกปี ,ประเพณี
ทำบุญกลางบ้าน ในวันที่ 20 เมษายน ของทุกปี

3) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

ศักยภาพด้านดีของหมู่บ้านบุกระเจด เป็นลักษณะของกลุ่ม กองทุนหมู่บ้านบุกระเจด
จัดตั้งขึ้นจากงบประมาณสนับสนุนของรัฐบาลจำนวนเงิน 1 ล้านบาทและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ
ผลิต จัดตั้งขึ้นเพื่อปล่อยเงินกู้ยืมให้กับสมาชิกเพื่อการลงทุน รวมถึงกลุ่มแม่บ้านบุกระเจด จัดตั้งขึ้น
เพื่อประกอบอาชีพพึ่งตนเอง ซึ่งในปัจจุบันมีโครงการสินค้า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สินค้าที่
จัดทำคือ แชมพู-ครีมนวดสมุนไพร มะกรูด ว่านหางจระเข้ ขมิ้น และดอกอัญชัญ น้ำยาล้างจาน
น้ำยาปรับผ้านุ่ม โดยการรวมกลุ่มสมาชิก จำนวน 24 คน มีระดมทุนในการผลิตจำนวน 6.400 บาท
มีลักษณะการดำเนินงานธุรกิจอิสระ มีการอาศัยพึ่งพากันและกันของสมาชิกมีความสามัคคีร่วมมือ
ร่วมใจ ซึ่งในการจัดตั้งกลุ่มสตรีแม่บ้านขึ้นนั้นอาศัยความสมัครใจและเสียสละเวลาในการทำ
กิจกรรมอื่น ๆ

ในระยะแรกของการจัดตั้งกลุ่มสตรีแม่บ้านบุกระเจด มีสมาชิกเพียงไม่กี่คน ได้มีการรวมตัว
กันจัดทำของที่ระลึกเพื่อจำหน่าย คือ พวงกุญแจหมอนขลิบ แต่ทำการจำหน่ายได้เพียงไม่นาน จึง
เกิดปัญหาทางการตลาด สินค้าไม่เป็นที่นิยมของตลาดมากนัก จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์
จากพวงกุญแจหมอนขลิบ เป็นข้าวเกรียบฟักทอง โดยการนำเงินไปลงทุนร่วมกับกลุ่มสตรีแม่บ้าน
ชนงพระเหนือ ต่อมาทางกลุ่มสตรีแม่บ้านบุกระเจดได้รับการส่งเสริมจากทางหน่วยงานพัฒนา
ชุมชนอำเภอปากช่อง ให้เข้ารับการอบรมการผลิตแชมพูจากสมุนไพรพื้นบ้าน ที่สถาบันสิรินธร
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ทางกลุ่มสตรีแม่บ้านบุกระเจดมีความสนใจในการทำธุรกิจ จึง
ได้ทำการประชุมภายในกลุ่มเพื่อปรึกษาหารือในเรื่องความพร้อมในด้านต่างๆ ของการทำธุรกิจ
แชมพูสมุนไพร

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า ปัจจัยนำเข้า คือ

1) นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เป็นนโยบายเร่งด่วน และได้แถลงต่อรัฐสภาถึงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชน หมู่บ้านนุกระเจดก็เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งซึ่งได้รับจัดสรรเงินกองทุน จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีประชาคมในหมู่บ้าน พบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลบ้างแล้วแต่ยังไม่ครบ 100 %

2) เงิน 1 ล้านบาท ซึ่งได้มาจากการจัดสรรของรัฐบาล เพื่อวัตถุประสงค์หลักให้เกิดเป็นเงินหมุนเวียนขึ้นภายในหมู่บ้านซึ่ง ในปัจจุบัน หมู่บ้านนุกระเจดได้บริหารจัดการเงินกองทุน เพื่อให้สมาชิกได้กู้เงินไปลงทุน ในอัตราดอกเบี้ยตามระเบียบกองทุน คือ ร้อยละ 12 บาท/ปี ปัจจุบันได้ปล่อยเงินกู้ เป็นจำนวน 54 รายรวม เป็นเงิน 914,000 บาท ซึ่งได้กู้เงินไปใช้พัฒนาอาชีพ ดังนี้

- การผลิตทางการเกษตร	จำนวน	24 ราย	รวมเงินกู้	389,000 บาท
- ค้าขาย	จำนวน	4 ราย	รวมเงินกู้	75,000 บาท
- อุตสาหกรรมในครัวเรือน	จำนวน	3 ราย	รวมเงินกู้	45,000 บาท
- เลี้ยงสัตว์	จำนวน	26 ราย	รวมเงินกู้	405,000 บาท
รวมเป็นเงิน	จำนวน	54 ราย	รวมเงินกู้	914,000 บาท

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน ถูกตั้งขึ้นเพื่อ บริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี จัดให้มีคณะกรรมการกองทุน จำนวน 15 คน และปัจจุบัน หมู่บ้านนุกระเจด มีคณะกรรมการเกิดขึ้นจากการเลือกตั้งเวทีประชาคมหมู่บ้าน คัดเลือกคณะกรรมการ จำนวน 15 คน ซึ่งในปัจจุบันเสียชีวิตไป 1 คน ซึ่งในส่วนของ การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านคณะกรรมการหมู่บ้านนุกระเจดมีความร่วมมือร่วมใจกันเป็นอย่างดี

4) ผู้สมัครขอู้ เป็นการขอู้เงินกองทุน หมู่บ้านนุกระเจดของสมาชิกกองทุน จำนวน 109 คน ซึ่งมีสมาชิกขอู้เงินเป็นจำนวนมาก เนื่องในการขอู้เงินจะต้องเสียค่าธรรมเนียมค่าขอู้ จำนวน 20 บาท ทำให้กองทุนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น และในการขอู้เงินจะมีการพิจารณาจาก คุณสมบัติและความจำเป็นของโครงการเป็นหลัก

5) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน เกิดจากเงินที่ได้นำไปลงทุนแล้วกลับมาใช้คืนให้กับกองทุนหมู่บ้านนุกระเจดพร้อมทั้งดอกเบี้ยในอัตราตามระเบียบกองทุน แต่ปัจจุบันยังไม่ได้รับชำระคืน เนื่องจากยังไม่ครบกำหนดสัญญากู้ยืม

2.1.2 ผลการประเมินตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1) การคัดเลือกผู้กู้ ผลการประเมินการคัดเลือกผู้กู้ ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด และพบว่าในการพิจารณาจะคำนึงถึงโครงการเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือบุคคลค้าประกัน ว่าสามารถที่จะมีหลักทรัพย์ในการชำระคืนกรณีผู้กู้ผิดชำระ หรือหายสาบสูญ

2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ คณะกรรมการกองทุนให้คำแนะนำในการประกอบธุรกิจว่า ควรที่จะนำไปใช้อย่างถูกวิธี คำที่จะมีการคำนวณรายได้ ค่าใช้จ่ายในการจัดทำโครงการ และการปฏิบัติงาน สมาชิกยอมรับฟัง และปฏิบัติตามเป็นบางส่วน

3) กระบวนการจัดทำบัญชี ซึ่งในส่วนของคณะกรรมการเองในระบบบัญชีบางอย่างยังไม่เข้าใจ เนื่องจาก ไม่มีประสบการณ์และประกอบกับไม่เคยได้เรียนรู้ของคณะกรรมการ และในการจัดทำระบบบัญชีของหมู่บ้านนุกระเจดมีเพียงเลขานุการเท่านั้นที่เข้าใจระบบบัญชี และเป็นผู้จัดทำบัญชีแทนเหรียญก ซึ่งนั่นก็เป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขแต่ก็ได้รับการแนะนำจากพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่องทำให้ง่ายต่อการเข้าใจในการทำบัญชีกองทุนได้ดีมากขึ้น

4) การรับชำระหนี้ สมาชิกผู้ขอกู้ทำสัญญากู้เงินกับกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด เมื่อครบกำหนดจะต้องนำเงินมาชำระพร้อมดอกเบี้ยจำนวนหนึ่ง ซึ่งเมื่อถึงกำหนดชำระหนี้คณะกรรมการกองทุนจะมีแบบฟอร์มเพื่อการส่งคืนธนาคารหนึ่งใบและธนาคารจะมี ใบสำเนาการชำระคืนกลับมาให้กับกองทุน เหรียญกจะมีการลงบันทึกไว้ว่าได้มีการนำเงินมาชำระเรียบร้อยแล้ว

5) การทำบัญชี ในการจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านจะประกอบด้วย บัญชีจำนวนหลายเล่ม เหรียญกจะมีการบันทึกบัญชีทุกครั้งที่เกิดการเคลื่อนไหวของเงินกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด

6) การช่วยเหลือตลาด เมื่อสมาชิกกู้เงินไปลงทุนทำกิจการค้า หรือผลิตสินค้าขึ้นได้ ก็จะมีฝ่ายพัฒนาชุมชนมาแนะนำตลาดเพื่อการจำหน่ายของสินค้าที่ได้จัดทำ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการขายสินค้าที่ ตลาดนัด หรือตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ของจังหวัดหรืออำเภอ

2.1.3 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังต่อไปนี้

ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

1) จำนวนผู้กู้ เนื่องจากสภาพการณ์ของหมู่บ้านนุกระเจด ขาดเงินลงเมื่อมีเงินกองทุนเกิดขึ้น จึงมีผู้มาขอเงินเป็นจำนวน 54 คนเพื่อนำเงินมาลงทุน

2) ยอดเงินให้กู้ ยอดเงินที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการเรียบร้อยแล้วจะปล่อยให้สมาชิกกู้ไปใช้จ่ายตามโครงการ โดยจากจำนวนสมาชิก ผู้ขอกู้ 54 คน เป็นเงิน 914,000 บาท ยังคงเหลือ 86,000 บาท

ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

1) จำนวนผู้ที่กู้ได้ ยอดโดยรวมเป็นจำนวน 914,000 บาท ซึ่งมีผลกระทบกับสมาชิกรายอื่น ๆ ซึ่งถูกตัดสิทธิออกเนื่องจากคุณสมบัติไม่ครบตามระเบียบคณะกรรมการและผลกระทบจากผู้กู้วงได้เงินไม่เต็มจำนวนที่ขอกู้

2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน มีการเก็บเงินสะสมในสมาชิกแต่ละคน เป็นเงินหุ้น หุ้นละ 10 บาท

3) การขยายกิจการของผู้กู้ ทำให้ผู้กู้บางรายได้เกิดมีกิจการขยายเพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องการกู้ยืมเงินกองทุนเพิ่มมากขึ้นกว่า 20,000 บาท

4) การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น ทำให้เกิดการขยายกิจการเพิ่มขึ้น มีเงินหมุนเวียนมากขึ้นซึ่งไม่จำเป็นต้องกู้เงินกองทุนอีก

ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง ดูได้จากมีการกู้ยืมเงินน้อยลง และมีเงินหมุนเวียนในกองทุนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น

2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ มีการสร้างจิตสำนึกให้กับสมาชิกกองทุน ฝึกความรับผิดชอบมากขึ้น รู้จักเวลาและสามารถที่จะประกอบธุรกิจได้เป็นอย่างดี

3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด เมื่อมีการจัดทำผลิตภัณฑ์ขึ้นในกลุ่มแม่บ้านบุระเจด ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร แชมพู ครีมนวด น้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยาล้างจาน ซึ่งสามารถที่จะนำไปจำหน่ายได้ตามร้านค้าปลีกทั่วไป และจำหน่ายได้ในที่อื่น ๆ ทำให้มีเงินหมุนเวียนเข้าหมู่บ้าน

4) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจเมื่อหมู่บ้านบุระเจดมีสภาพคล่องทางการเงินดีแล้ว ความยากจน ก็หมดไป เกิดเงินหมุนเวียนเกิดขึ้น ถือเป็นภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1. ผลการประเมินตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้กู้ สมาชิกที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน บุระเจดไปใช้ในโครงการที่ผู้กู้เสนอนั้น ทำให้ได้ชีวิตความเป็นอยู่ได้เปลี่ยนไป พบว่าหลังจากเงินกองทุนหมู่บ้านได้ปล่อยให้สมาชิกกู้ไปแล้ว สมาชิกนำเงินไปใช้ ประกอบอาชีพ ตามความคิด และความสามารถของแต่ละคน ส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้ประสบความสำเร็จ ในการประกอบอาชีพเดิมอยู่บ้าง

เพียงแต่ยังคงขาดเงินลงทุน เมื่อมีเงินกองทุนให้กู้ยืมพวกเค้าจึงได้กู้มา พัฒนาอาชีพ สร้างรายได้
ของคุณ

2) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และเครือข่าย เป็นตัวชี้วัด ซึ่งเกิดจากความรู้ความ
สามารถในการประกอบอาชีพ และธุรกิจของตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการพึ่งตนเองได้ดี

3) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือข่าย ถือเป็นตัวชี้วัดได้ว่ามีความมั่นคงเพียงใด ซึ่งจะใช้ใน
การประกอบการพิจารณาให้กู้เงินกองทุน เพราะจะทำให้คณะกรรมการพิจารณาให้เงินกู้ได้มาก
น้อยเพียงใด

4) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ หากสมาชิกมีการกู้เงินจากธนาคารอยู่ ถือเป็นเครื่องชี้วัดว่า
หมู่บ้านบูรณะเขตยังไม่มีความมั่นคงทางการเงินเท่าใดนัก แต่อาจนำเงินกู้ไปใช้ในการลดภาระหนี้
นี้ได้

5) หนี้สินนอกระบบของผู้กู้ ซึ่งมีการนำเงินที่กู้ไปลงทุนให้เกิดผลกำไร และ
สามารถที่จะมีเงินไปผ่อนชำระหนี้สินนอกระบบได้

6) อาชีพหลักของผู้กู้ ถือเป็นเครื่องชี้วัดถึงความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งกองทุนจะเกิด
ความมั่นใจในการที่ให้กู้เงินเพื่อนำมาลงทุน และมีการนำไปประกอบอาชีพหลักที่เป็นอยู่เพราะ
เงินที่กู้ได้มีการนำไปใช้ส่งเสริมอาชีพหลักของตนเป็นส่วนใหญ่

7) รายได้ของครอบครัว เป็นตัวชี้วัดให้เห็นว่า รายได้ที่ได้มาเพียงพอกับค่าใช้จ่าย
สามารถนำไปใช้ในการบริหารครอบครัวของผู้กู้ได้ โดยไม่เดือดร้อน

8) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ ทำให้เป็นข้อได้เปรียบในการประกอบอาชีพสร้าง
รายได้ให้เพิ่มมากขึ้นได้โดยง่าย จึงทำให้สมาชิกได้รายได้เพิ่มมากขึ้น

2.2.2 ผลการประเมินตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1) เงินที่ได้จากการกู้กองทุน กองทุนหมู่บ้านปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกได้รายละไม่เกิน
20,000 บาท ทำให้สมาชิกได้เงินกองทุนไม่เพียงพอ เนื่องจากในบางรายต้องที่จะได้เงินลงทุน
มากกว่านี้ แต่ก็ยังเป็นผลดีกับสมาชิกทุกคน เพราะมีการกระจายเงินกองทุนอย่างทั่วถึง สมาชิกที่ขอ
กู้ทุกคนได้เงินครบทุกคน แต่อาจจะไม่เท่ากันซึ่งก็แล้วแต่โครงการและผลการพิจารณาของ
คณะกรรมการ

2) สถานที่ และวัตถุดิบ ส่วนใหญ่พบว่า สมาชิกนำเงินไปทำการเกษตร สถานที่ที่ใช้ก็
จะมีอยู่แล้ว วัตถุดิบที่จำเป็นก็ต้องไปซื้อที่ตลาด จึงต้องใช้เงินลงทุน

3) เทคนิควิธีการทำงาน ผู้ก้มีวิธีการทำงานที่เป็นประสบการณ์ดั้งเดิมประกอบกับเงิน
ลงทุนที่ได้มา ทำให้มีเทคนิคและวิธีการทำงานแตกต่างกันไป

5) กำลังทำงาน ส่วนใหญ่ผู้กู้เงินจะมีอายุระหว่าง 25-50 ปี ซึ่งเป็นวัยที่พร้อมที่จะทำงานได้ตลอดเวลา ถือได้ว่าเป็นวัยทำงาน ซึ่งก็สามารถที่จะมีการพัฒนางานไปได้ดี ทำให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น

2.2.3 ผลการประเมินตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธี พบว่าในการกู้เงินกองทุน ไปนั้นผู้กู้ทุกรายนำเงินไปใช้ในการประกอบอาชีพอย่างสุจริต สามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้การดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านเป็นไปได้โดยง่ายเนื่องจากมีการนำเงินมาชำระคืน

2) การหาตลาดที่ดี พบว่ามีการสร้างผลผลิตออกสู่ตลาดได้ไม่ยาก เนื่องจากเป็นความเคยชินที่กระทำกันมาเป็นเวลานานในส่วนของผู้มีประสบการณ์และนำเงินไปปรับปรุงกิจการ แต่ในลักษณะผู้ประกอบการใหม่เช่นเริ่มกิจการเมื่อได้เงินลงทุน ก็จะมีการสืบหาตลาดกันเองโดยจะมีการซักถามจากผู้เคยปฏิบัติมาก่อน ซึ่งก็หาได้ไม่ยาก เช่น มีการเลี้ยงหมู จะหาตลาดได้โดยการซักถามตลาดจากผู้เคยเลี้ยงแล้วขายไป

3) การหาวัตถุดิบ พบว่า มีการจัดหาได้ไม่ยาก เพราะในปัจจุบันผู้กู้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการที่จะสรรหาวัตถุดิบมาใช้ในโครงการของตนเอง ทำให้ก่อให้เกิดผลกำไรได้ดี เนื่องจากไม่จำเป็นต้องแสวงหาวัตถุดิบยากนัก

4) การทำบัญชี พบว่า การทำบัญชีของผู้กู้ในการประกอบกิจการ ในบางรายไม่เคยทำ ซึ่งก็มีการสำรวจจากแบบรายงานผู้กู้รายกรณี ทำให้มีการเริ่มทำบัญชีหรือจดบันทึกค่าใช้จ่ายของกิจการตนเองได้ดีขึ้น

5) การวิเคราะห์ประเมิน พบว่า การวิเคราะห์ประเมินสามารถทำให้ทราบถึงการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของการดำเนินงานกองทุน ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งต้องมีการแก้ปัญหาให้ถูกต้อง เพื่อกองทุนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลโดยตรง (Immediate Result) ผู้กู้ได้มีการพึ่งตนเองมากขึ้น

1) รายได้เป็นเงิน มีการนำเงินไปใช้ในการลงทุนทำให้ได้ผลผลิตดี จึงมีเงินหมุนเวียนใช้ในครอบครัว

2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ ผู้ก้นำเงินไปลงทุน และได้ผลผลิตซึ่งเกิดจากที่มีการนำเงินไปลงทุน

ผลกระทบโดยตรง พบว่า ผู้ก้นำเงินที่กู้ได้ไปใช้ในการประกอบอาชีพสร้างรายได้ และก่อให้เกิดเงินหมุนเวียนขึ้นในครอบครัว

ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ผู้ภูมิจึงมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพที่ดึเกิดขึ้ มีความรู้และประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการศึกษาการปฏิบัติงานด้วยตนเอง

โดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นมีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัวต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ภูแต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้ภูจะระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ภูประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ภูชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองเดียวกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้ภู ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จ

3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ภู

หมู่บ้านบูรณะเจดามีการนำเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้ภูดังนี้

3.1 อาชีพทำสวน

- สวนผัก ปัจจัยนำเข้าที่ดึได้แก่ วัสดุคิบและสถานที่ งบประมาณการที่ดึได้แก่ กาแสวงหาตลาด ผลผลิตที่ดึด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่การปลูกผักในฤดูกาล แลปลูกนอกฤดูกาลทำ ให้ขายได้ราคา

- สวนผลไม้ ปัจจัยนำเข้าที่ดึได้แก่ วัสดุคิบและสถานที่ งบประมาณการที่ดึได้แก่ การทำประกอบอาชีพที่ถูกต้องและเข้าใจ ผลผลิตที่ดึด้านคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอเหมาะ ได้แก่ การผลิตผลไม้ออกสู่ตลาดได้ทันและเพียงพอทั้งในช่วงเทศกาลและนอกเทศกาล ทำให้ขายได้ราคาดี

3.2 อาชีพทำไร่ข้าวโพด

ปัจจัยนำเข้าที่ดึได้แก่ วัสดุคิบและสถานที่ งบประมาณการที่ดึได้แก่ การทำไร่ที่ถูกต้องวิธี ผลผลิตที่ ได้มากและเพียงพอกับเงินลงทุน ได้แก่ข้าวโพดฝักใหญ่ มีเมล็ดที่สมบูรณ์ มีปริมาณมาก ขายได้ราคาดี

3.3 อาชีพทำนา

ปัจจัยนำเข้าที่ดึได้แก่ วัสดุคิบและสถานที่ งบประมาณการที่ดึได้แก่การทำนาที่ถูกต้องวิธี ผลผลิตที่ ได้มีคุณภาพ มีเมล็ดข้าวที่สมบูรณ์ มีน้ำหนักมาก และขายได้ราคาดี

3.4 อาชีพค้าขาย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ วัตถุดิบและสถานที่ กระบวนการที่ดี ได้แก่ การทำกิจการที่ดี ได้แก่ การทำกิจการที่ถูกต้องวิธี ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ และปริมาณที่พอเหมาะกับความต้องการ มีสินค้าทั้งสดและใหม่ขายอยู่ตลอดเวลา ทำให้ขายได้ราคาดี และมีคนซื้อมาก

3.5 อาชีพเลี้ยงหมู

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เทคนิคและวิธีการทำงาน กระบวนการที่ดี ได้แก่ การดำเนินกิจการที่ดี ได้แก่ การทำกิจการถูกต้องวิธี ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่ พอเหมาะ ได้แก่ น้ำหนักตัวที่ได้ น้ำหนักมาตรฐาน ตรงตามกำหนดระยะเวลาการเลี้ยง ตัวใหญ่ ทำให้ขายได้ราคาดี

3.6 อาชีพเลี้ยงไก่

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ วัตถุดิบและสถานที่ กระบวนการที่ดี ได้แก่ การทำกิจการถูกต้องวิธี ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ และปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ไก่ที่มีคุณภาพมีความสมบูรณ์แข็งแรง ขายได้ น้ำหนักและราคา ดี

3.7 อาชีพเลี้ยงโคนมและโคเนื้อ

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ สถานที่ วัตถุดิบ กระบวนการที่ดี การทำกิจการที่ดี ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ มีปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ โคนเนื้อที่มีความสมบูรณ์ มีเนื้อมาก น้ำหนักได้ขนาดมาตรฐาน และตัวใหญ่ ส่วน โคนนม มีน้ำนมดี มีปริมาณเพียงพอกับท้องตลาด ทำให้ขายราคาดี

3.8 อาชีพทำฟอรันิเจอร์

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ วัตถุดิบและกำลังการผลิต กระบวนการ ที่ดี ได้แก่ การทำที่ถูกต้องวิธี ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ และปริมาณที่พอเพียงกับความต้องการของท้องตลาด ขายฟอรันิเจอร์ที่มีคุณภาพและราคาไม่แพง ทำให้มีลูกค้ามาก

4. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุนพบว่า กองทุนหมู่บ้านนุกระเจดสามารถเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพราะสมาชิกที่กู้เงิน ให้นำเงิน ไปใช้ให้เกิดผลผลิตเกิดกำไรเพิ่มมากขึ้น สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้เนื่องจากมีเงิน ได้จากการลงทุน ลดค่าใช้จ่าย ไม่ต้องเป็นหนี้เนื่องจากมีเงินทุนหมุนเวียน

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุกระเจดมีความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน ได้เป็นอย่างดี ซึ่งดู ได้จากการปล่อยเงินกู้ การจัดทำบัญชี และการรับชำระเงินกู้คืน

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า หมู่บ้านนุกระเจดมีกระบวนการเรียนรู้ที่ดีในด้านการนำเงินไปลงทุนทำกิจการ มีการนำไปพัฒนาอาชีพ ปรับปรุงลงทุนเพิ่มเติมเพื่อผลผลิตที่เพิ่มพูนขึ้น ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ ที่ดีให้กับตนเองและอาชีพที่นำเงินไปลงทุน

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า มีการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้า กล่าวคือ มีการกระตุ้นการทำงานให้เกิดความกระตือรือร้นที่คิดจะสร้างงานสร้างรายได้ให้รวดเร็วและเพิ่มมากขึ้น หลังจากมีการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า กองทุนหมู่บ้านนุกระเจดมีความเข้มแข็ง ในด้านเศรษฐกิจที่พอเพียง ซึ่งวัดได้จากการกู้เงินลดน้อยลง แสดงว่ามีการลงทุนที่เพียงพอ ไม่จำเป็นต้องมีเงินลงทุนเพิ่มขึ้น เนื่องมีการพึ่งตนเองได้อย่างพอเพียง

4.2 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก คือ

- 1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุกระเจดมีความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุน
- 2) สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
- 3) สมาชิกกองทุนปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ ของกองทุน
- 4) ผู้กู้เงินกองทุนนำเงินกองทุนไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) สมาชิกกองทุนไม่มีความคิดริเริ่มในการทำกิจการใหม่
- 2) หนี้สินของผู้กู้มีอยู่เป็นจำนวนมาก
- 3) ผู้กู้บางส่วนนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

4.3 การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้

พบว่า ยังไม่มีการรวมกลุ่มรวมตัวกันขึ้นเนื่องจากต่างคนต่างต้องการที่จะแก้ไขปัญหาของตนเองก่อน จึงยังไม่มีบุคคลใดที่จะคิดรวมตัวกันขึ้นเป็นองค์กรหรือกลุ่มขึ้น

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า

- 1) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพิ่มขึ้น ซึ่งดูได้จากการให้ความร่วมมือในกองทุน
- 2) สมาชิกในชุมชน มีความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น ดูได้จากการส่งเงินสัจจะ แลกการชำระเงินคืน

3) สมาชิกในชุมชน มีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น ดูได้จากความรับผิดชอบ และการพัฒนางานของคนให้ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น

4) สมาชิกในชุมชนมีอาชีพที่สามารถพึ่งตนเองและเลี้ยงครอบครัวได้

5) สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น ในการศึกษาวิธีการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

6) สมาชิกในครอบครัวมีความอบอุ่นพร้อมหน้าเพิ่มมากขึ้น

7) ทุกคนในหมู่บ้านยกย่องคนทำความดีเพิ่มขึ้นเนื่องจากการบริหารจัดการครอบครัวตนเองให้ดีขึ้นได้มาก

8) ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิก เนื่องจากมีกระบวนการเรียนรู้การดำเนินงานของกองทุน รวมถึงระเบียบวิธีปฏิบัติ

9) ในชุมชนมีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนเพิ่มมากขึ้น

10) ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสเพิ่มมากขึ้น

11) ชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรมและยุติธรรม

12) สามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน ได้ด้วยความสามัคคี

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

1) ชุมชนมีความสามัคคีกันมากขึ้น

2) ชุมชนมีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพิ่มขึ้น

3) มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4) มีการรับฟังความเห็นของกันและกัน เมื่อมีการจัดเวทีประชาคม

5) มีความร่วมมือกัน ในการทำกิจกรรมของกองทุนที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

6) สละเวลาร่วมมือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่าง ๆ

บทที่ 5

สรุป อภิปราย

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด สรุปได้ดังนี้

1.1.1 วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบกระบวนการจัดตั้งของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด ม.3
2. เพื่อทราบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด ม.3
3. เพื่อทราบความต้องการของสมาชิกในการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
4. เพื่อทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขในกาดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
5. เพื่อสนับสนุนแนวคิด และวิธปฏิบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
6. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด
7. เพื่อทราบทัศนคติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด ที่มีต่อการดำเนินงานของ

กองทุน

1.1.2 วิธีดำเนินการ

- 1) ศึกษาเอกสารการเรียนรู้ในเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านทั้งในห้องเรียนและภายนอก เพื่อเข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ศึกษาในส่วนของกาดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด โดยใช้แบบรายงาน (บร.1-12)เพื่อทราบวิธีการดำเนินงานของกองทุน
- 3) ศึกษาในด้านชีวิตความเป็นอยู่อย่างละเอียด โดยวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชน
- 4) ใช้กระบวนการของ CIPP Model วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล
- 5) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาแบบรายงาน(บร.)และใช้วิธีการสังเกตและจดบันทึกการประชุมเวทีชาวบ้าน การจัดเวทีประชาคม AIC
- 6) เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลพร้อมทั้งค้นหาจุดบกพร่องปัญหา วิธีการแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ

1.1.3 ผลการดำเนินการ

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ มีการประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

1) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า ในส่วนของ นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น เงิน 1 ล้านบาท ซึ่งได้มาจากการจัดสรรของรัฐบาล คณะกรรมการหมู่บ้าน ถูกตั้งขึ้น เพื่อบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้สมัครขอกู้ เป็นการขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านบูรณะของสมาชิกกองทุน และเงินที่ผู้กู้ชำระคืน

2) ผลการประเมินตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร คือ การคัดเลือกผู้กู้ การแนะนำวิธีทำธุรกิจ กระบวนการจัดทำบัญชี การรับชำระหนี้ การทำบัญชี การช่วยหาตลาด

3) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังต่อไปนี้

ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร จำนวนผู้กู้ และยอดเงินให้กู้

ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) คือ จำนวนผู้ที่ได้กู้ จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน การขยายกิจการของผู้กู้ การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) คือ กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง ดูได้จากมีการกู้ยืมเงินน้อยลง ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1) ผลการประเมินตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B คือ ประสิทธิภาพในการดำเนิน กิจการของผู้กู้ ความรู้ความสามารถของผู้กู้และเครือข่าย ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือข่าย หนี้สินธนาคารของผู้กู้ หนี้รายทุนนอกระบบของผู้กู้ อาชีพหลักของผู้กู้ รายได้ของครอบครัว ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการ

2) ผลการประเมินตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ประกอบด้วย เงินที่ได้จากการกู้ยืมกองทุน สถานที่และวัตถุดิบ เทคนิควิธีทำงาน และสุดท้ายคือ กำลังทำงาน

3) ผลการประเมินตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร คือ การทำกิจการอย่างถูกวิธี การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบ การทำบัญชี และการวิเคราะห์การประเมิน

4) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังต่อไปนี้
ผลโดยตรง (Immediate Result) ผู้ปฏิบัติงานได้มีการพึ่งตนเองมากขึ้น มีตัวแปรนำเข้าคือ รายได้ที่เป็นเงิน และ ผู้ปฏิบัติงานได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ของ
ผลกระทบโดยตรง พบว่า ผู้ปฏิบัติงานได้นำเงินที่ผู้ได้ไปใช้ในการประกอบอาชีพสร้างรายได้ และก่อให้เกิดเงินหมุนเวียนขึ้นในครอบครัว

ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพที่ดีเกิดขึ้น มีความรู้และประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการศึกษาการปฏิบัติงานด้วยตนเอง

1.2 อภิปรายผล

1.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด ได้แก่

- 1) กองทุนหมู่บ้านนุกระเจด เกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน ที่เห็นถึงประโยชน์ของการแก้ปัญหาของรัฐบาล และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น
- 2) กองทุนหมู่บ้านนุกระเจด มีการแบ่งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอย่างชัดเจน ทำให้การบริหารกองทุนมีระบบ และเป็นไปตามระเบียบของกองทุน
- 3) กองทุนหมู่บ้านนุกระเจด มีกระบวนการเรียนรู้ที่ดีในด้านการนำเงินไปลงทุนทำกิจการ มีการนำไปพัฒนาอาชีพ
- 4) กองทุนหมู่บ้านนุกระเจด มีการประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพก่อให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ แต่ยังไม่มีการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพเนื่องจากยังคงแก้ปัญหาของตนเองอยู่ และมีเพียงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันเท่านั้น
- 5) กองทุนหมู่บ้านนุกระเจด มีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรมต่างช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

1.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก คือ

- 1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุกระเจดมีความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุน
- 2) สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด

- 3) สมาชิกกองทุนปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ ของกองทุน
- 4) ผู้กู้เงินกองทุนนำเงินกองทุนไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ
ปัจจัยด้านลบ

- 1) สมาชิกกองทุน ไม่มีความคิดริเริ่มในการทำกิจการใหม่
- 2) หนี้สินของผู้กู้มีอยู่เป็นจำนวนมาก
- 3) ผู้กู้บางส่วนนำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

1.2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

พบว่า หมู่บ้านนุกระเจดยังไม่มีการรวมตัวจัดตั้งองค์กรเครือข่ายใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เนื่องจากยังคงมีการแก้ปัญหาของตนเองอยู่ เพียงแต่มีการปรึกษาแลกเปลี่ยนประสบการณ์เท่านั้น

1.2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านนุกระเจด

- 1) ชุมชนมีความสามัคคีกันมากขึ้น
- 2) ชุมชนมีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพิ่มขึ้น
- 3) มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 4) มีการรับฟังความเห็นของกันและกัน เมื่อมีการจัดเวทีประชาคม
- 5) มีความร่วมมือกันในการทำกิจกรรมของกองทุนที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม
- 6) สละเวลาร่วมมือแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นต่าง ๆ

1.2.5 ผลโดยตรง และผลกระทบทางอ้อม คือ

- 1) ผลกระทบโดยตรง สมาชิกที่กู้เงินไป สามารถนำเงินไปลงทุน สร้างงานไม่ว่าจะเป็น การพัฒนากิจการเดิมหรือสร้างกิจการใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น และสามารถนำเงินกลับมาชำระคืนกองทุนได้ ทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนขึ้นในหมู่บ้าน และสามารถที่จะให้สมาชิกรายต่อไปที่มีความเดือดร้อนในส่วนของเงินลงทุนทำการให้กู้ยืมต่อไป
- 2) ผลกระทบโดยอ้อม หมู่บ้านนุกระเจดมีความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ ก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด

1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเงินกองทุน ในส่วนของดอกเบี้ยถือว่าชัดเจน แต่ยังคงขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งในสมาชิกบางท่านยังไม่ทราบดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเท่าใด

2) ค่าปรับ ยังระบุได้ไม่ชัดเจนนัก และไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ทราบในเรื่องของค่าปรับ ควรระบุในเรื่องของระยะเวลาที่กำหนดให้ชัดเจนขึ้นกว่านี้

2.2 ข้อเสนอแนะ นำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิก

1) ควรมีการวางแผนเงินลงทุนในการพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกองทุนให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ของสมาชิกกองทุน

2) ควรนำเงินไปลงทุนตามวัตถุประสงค์ที่ได้เขียน โครงการเสนอคณะกรรมการเพื่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานกิจการของตน ไม่ควรนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์เนื่องจากอาจจะทำให้ระบบการดำเนินงานผิดพลาดและอาจเกิดภาวะเงินขาดมือเนื่องจากไม่ได้มีการลงทุน

3) ควรมีการฟังข่าวประชาสัมพันธ์จากคณะกรรมการให้มากกว่านี้ในเรื่องของเงินกองทุน เนื่องจากในบางรายไม่เข้าใจในการดำเนินงานของกองทุน จึงมีการวิพากษ์วิจารณ์กันไปต่าง ๆ นานา ในเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เช่น “เงินกองทุนไม่ต้องใช้คืนก็ได้” เป็นคำกล่าวของชาวบ้านที่ไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนทั้งที่คณะกรรมการมีการอธิบายไปแล้ว

4) ควรดำเนินงานของตนเองตามประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถและเงินลงทุนที่เพียงพอ ไม่ควรลงทุนเกินกำลัง อาจเกิดการผิดพลาดได้ เช่นการปลูกผักในพื้นที่ที่ไม่มีน้ำท่วมถึงสามารถทำให้ผักเหี่ยวและตายได้ หรืออาจมีการลงทุนเกินกำลังความสามารถ จนต้องกู้ยืมจากเงินกู้นอกระบบโดยการนำที่ดินไปจำนอง

2.3 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1) การดำเนินงานของกองคณะกรรมการกองทุนควรมีการแบ่งหน้าที่ให้ชัดเจนกว่านี้ และควรมีความร่วมมือและเสียสละเพิ่มมากขึ้น

2) การพิจารณาเงินกองทุนของคณะกรรมการไม่ควรมีการเกรงใจกัน ควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ของโครงการและความสามารถที่จะชำระเงินคืนรวมถึงบุคคลคำประกัน

3) การจัดทำบัญชีกองทุนควรมีผู้ช่วยหรือผู้ช่วยในการลงบัญชีเนื่องจาก การจัดทำบัญชีมีหลายเล่ม และเยอะมาก ควรที่จะมีผู้ช่วย

4) ควรมีการช่วยเหลือจากทางพัฒนาชุมชนในเรื่องของการจัดการบริหารเงินกองทุนเพิ่มมากขึ้น

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัย

เนื่องจากในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีวัตถุประสงค์ให้ เงินกองทุนเป็นเงินหมุนเวียนเกิดขึ้น ซึ่งคำว่าเงินหมุนเวียน จะต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ประเมินโครงการในครั้งนี้เป็นเพียงหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งอาจได้ข้อที่ไม่ถึงที่สุดสิ้นสุดของโครงการ แต่ก็สามารถที่จะบอกได้ว่า ชุมชนมีความเข้มแข็งในสภาพปัจจุบัน แต่เนื่องจากระยะเวลาได้สิ้นสุดลงจึงควรที่จะมีการประเมินโครงการต่อไปเพื่อประสิทธิภาพของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุกระเจด, สำนักงาน. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการ
กองทุนหมู่บ้านนุกระเจด. นครราชสีมา.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับ
ประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้ง และดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนัก
เลขานุการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. สำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,สำนักงาน. 2545. แนวทางการจัดทำ
โครงการพัฒนา เศรษฐกิจระดับชุมชน, นครราชสีมา.
- คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ, ศูนย์
ประสานงาน. 2544. ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน. นครราชสีมา.
- เฉลียว บุรีภักดี,ศาสตราจารย์ ดร. และคณะ. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. จำนวน 100,000 เล่ม.
กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรีนติ้ง .
- เฉลียว บุรีภักดี,ศาสตราจารย์ ดร. และคณะ. 2545. ชุดวิชาการนิพนธ์. จำนวน 100,000 เล่ม
กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรีนติ้ง .
- เทคโนโลยีสุรนารี,มหาวิทยาลัย. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการ
จัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.
- นิริวดี ทาเวียง. 2545. เอกสารประกอบการสอนการเขียนรายการอ้างอิงและการเขียน
รายการอ้างอิง ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและการประเมิน
โครงการ. 15 มิถุนายน 2545. ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สมพันธ์ เศรษฐกิจและคณะ. 2537. ศักยภาพและเครือข่ายผู้นำท้องถิ่น “คู่มือและทิศ
ทางการพัฒนาผู้นำชาวบ้าน เพื่อแก้ปัญหาในชนบท”. จำนวน 2,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). 2544. รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6.
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุดม จัรัสพันธุ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร. และคณะ. 2545. **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.**

จำนวน 100,000 เล่ม. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรินติ้ง.

